

Kwartaal update

Monitoring van de werkgelegenheid en de sociale bescherming in België

31/01/2024

Working Group Social Impact Crises

.be

FEDRIS

KSZ
BCSS

STATBEL

RVA.be
ONEM.be

HZIV

INHOUD

Kwartaal update	
Achtergrond.....	3
Vooraf.....	3
Samenvatting 2023.....	4
Belangrijkste nieuwe updates januari 2024	6
Macro-economische inschattingen.....	7
Vooruitzichten.....	7
Europees niveau	7
België	7
Focus: Consumentenvertrouwen neemt geleidelijk toe in 2023.....	8
Prijsevoluties	11
Arbeidsmarktontwikkelingen.....	12
Arbeidsmarktindicatoren	12
Tijdelijke werkloosheid	13
Zelfstandigen	14
Inkomen, armoede en sociale bijstand	17
Maatschappelijke hulp- en dienstverlening door de OCMW's.....	17
Inkomen & Armoede.....	18
Monitoring van de levensomstandigheden	18
Focus: Het internetgebruik in België: algemene stijging van het aantal personen en kinderen die toegang hebben tot het internet, maar verschillen tussen subgroepen blijven zichtbaar	20
Ruimere sociale ontwikkelingen	22
De Oekraïne crisis	22
Profiel.....	22
Toegang tot medische zorg.....	23
Arbeidsmarktintegratie.....	24
De energiecrisis.....	27
Evolutie gemiddelde jaarfactuur	27
Potentiële impact op het inkomen	29
Beroepsziekten COVID-19	30

Achtergrond

Vooraf

Onder de naam 'Working Group Social Impact Covid-19 (WG SIC)'¹ startte in april 2020, op initiatief van de federale crisiscel ECOSOC, een reeks federale instellingen een monitoring van de sociale en tewerkstellingsimpacts van de COVID pandemie. De doelstelling was om een zo actueel en zo volledig mogelijk beeld te bieden van de ontwikkelingen op deze domeinen. Deze monitoring werd verdergezet in 2021 en 2022, waarbij ook de impact van de Oekraïne crisis en de energiecrisis werd opgevolgd. Gelet op het belang van een actueel beeld van de evolutie van de sociale situatie, ook buiten een acute crisisperiode, wordt de monitoring verdergezet, onder de nieuwe naam van de werkgroep 'Working Group Social Impact Crises' (WG SIC).

De resultaten van de monitoring worden verwerkt in een nota. Deze nota was een levend document dat werd aangepast naarmate er nieuwe en aanvullende cijfers beschikbaar kwamen. De nota werd enkele keren herwerkt om hem aan te passen aan de evoluerende (COVID-)situatie. De 'oude' nota's blijven echter beschikbaar en relevant als overzicht van de periode 2020-2022 en zijn beschikbaar op de webpagina van de WG SIC².

Met het oog op een toegankelijker en permanentere vorm van rapportering, is er beslist om de rapporteringsvorm binnen de WG SIC opnieuw te herwerken. De focus blijft evenwel liggen op het samenbrengen van zo recent mogelijke gegevens met het oog op het aanbieden van een zo actueel mogelijk beeld van de tewerkstellings- en sociale situatie.

Maandelijks worden de cijfers geactualiseerd in het [dashboard](#). Daarnaast stelt de werkgroep elke maand een bijbehorende, [beknopte nota](#) op die de belangrijkste evoluties op basis van deze cijfers samenvat. Elk [kwartaal](#) stelt de werkgroep een [uitgebreidere nota](#) samen die een gedetailleerder overzicht geeft van de tewerkstellings- en sociale situatie in België.

¹Methodologische noot over voorlopige administratieve gegevens': Men moet rekening houden dat een deel van de cijferreeksen (en beschikbare breakdowns) die in deze nota worden besproken voorlopig of partieel zijn, en dus grote voorzichtigheid nodig is bij de interpretatie ervan. Voor details betreffende de methodologie, de periodiciteit en het gebruik dient u contact op te nemen met de instellingen die de data aanleveren.

² <https://socialsecurity.belgium.be/nl/sociaal-beleid-mee-vorm-geven/sociale-impact-covid-19>

Belangrijkste vaststellingen

Samenvatting 2023

We kaderen deze eerste update van de WG SIC nota in een terugblik op de evoluties in 2023³. Na de sterke heropleving van de arbeidsmarkt in 2021 en het begin van 2022, was 2023 vooral een jaar van stabiliteit. De werkzaamheidsgraad schommelde in de buurt van 72%. Bovendien bleef de werkgelegenheidsgraad ook overwegend stabiel bij een aantal subgroepen, zoals vrouwen, laaggeschoolden en personen tussen de 55 en 64 jaar. De werkloosheidsgraad bleef onder 6%. Daarnaast werd 2023 ook gekenmerkt door krapte op de arbeidsmarkt, met een vacaturegraad die stabiel bleef op een hoog niveau: rond gemiddeld 4,7% in de eerste drie kwartalen. Verder bleef ook de tijdelijke werkloosheid globaal onder pre-crisis niveau, al zorgde onder meer de sterke regenval in meerdere periodes voor een verhoogd gebruik in getroffen sectoren.

Onderzoek van Attentia op basis van een steekproef van 119.326 werknemers wijst erop dat 2023 ook een jaar was met bijzonder veel ziekteverzuim³. Helaas beschikken we niet over de cijfers om te kijken of dit geldt voor alle werknemers, en om te kijken wat de oorzaken ervan zijn. Zorgt de krapte in sommige sectoren voor verhoogde werkdruk? Waren mensen vaker ziek, of kiezen ze er sneller dan vóór de pandemie voor om thuis te blijven? Dit zijn thema's die we helaas moeilijk kunnen monitoren.

Het aantal faillissementen onder zelfstandigen lag in 2023 op het hoogste niveau sinds 2016. De meeste faillissementen binnen deze groep deden zich voor in de bouwsector.

Verder zal de economische groei in 2023 naar verwachting matigen in vergelijking met de sterke groei in 2022 en 2021. Voor België wordt een beperkte groei verwacht van rond de 1,5% in 2023. Daarmee blijft de groei duidelijk onder deze van de vorige jaren (3,2% in 2022 en 6,2% in 2021), maar ligt hoger dan in de meeste andere EU lidstaten.

Daarnaast nam de jaarinflatie in België af tot gemiddeld 4% in 2023, na een zeer hoge inflatie in 2022 van 9,6%. Het inflatieniveau bleef desalniettemin hoog in 2023. Bovendien waren er evenzeer verschillen naar productcategorie. Zo daalden de energieprijzen opnieuw in 2023, na een sterke stijging in 2022. De inflatie voor voeding was daarentegen zeer hoog (rond gemiddeld 13% in 2023). De hoge inflatie is een aandachtspunt, voornamelijk naar zwakkere sociale groepen toe die hier hoogstwaarschijnlijk harder door getroffen worden.

Ondanks de hoge inflatie, bleef de subjectieve inschatting van de inkomenssituatie eerder stabiel in 2023. Het betreft zowel het aandeel Belgen

³ <https://www.attentia.be/nl/persbericht-langdurig-en-middellang-ziekteverzuim-op-recordhoogte/>

dat aangaf (zeer) moeilijk rond te komen en het aandeel Belgen dat tevreden was over hun financiële situatie. De verschillen naar inkomensgroep blijven echter pertinent. Het geaggregeerde reële beschikbare inkomen van huishoudens, zou opnieuw toegenomen zijn in 2023.

Desalniettemin steeg het aantal begunstigden van een leefloon in 2023. Hoewel er nog geen cijfers zijn voor het volledige jaar 2023, wijzen voorlopige cijfers tot november 2023 op een historisch hoog niveau van ongeveer 160.000 begunstigden. Voor wat betreft het aantal begunstigden van een equivalent leefloon kan gesteld worden dat dit, met voorlopige cijfers tot november 2023, stabiel bleef op zowat 31.800 begunstigden. Het aantal begunstigden van een equivalent leefloon met statuut K, zijnde de ontheemden door de oorlog in Oekraïne, daalde licht tot (geschat) ongeveer 19.500 begunstigden. De steunaanvragen voor maatschappelijke hulp- en dienstverlening vertoonden een daling in 2023 (cijfers tot oktober 2023). Dit wordt waarschijnlijk grotendeels verklaard door de daling in het aantal steunaanvragen voor energie en water. De vragen naar voedselhulp vertoonden een voortgezette stijgende trend.

Ook in 2023 liet de Oekraïense vluchtelingen crisis zich verder voelen. De instroom van Oekraïense vluchtelingen nam wel af in 2023 ten opzichte van 2022. Integratie van deze bevolkingsgroep werd dus in 2023 steeds belangrijker. Zo steeg het aandeel Oekraïners dat zich inschreef als werkzoekende. Ook nam het aandeel Oekraïense vluchtelingen dat enige werkervaring heeft opgedaan toe, al blijft het totale aandeel van deze laatste groep nog enigszins beperkt (28% in 3Q2023). Bovendien gaat het wellicht eerder over tijdelijke en/of deeltijdse tewerkstelling, dan over een structurele uitstroom naar werk aangezien de toename van het aantal werkenden zich niet vertaalt in een daling van het aantal begunstigden met een equivalent leefloon binnen deze groep.

Samengevat was in vergelijking met voorgaande jaren 2023 op sociaal en werkgelegenheidsvlak een relatief stabiel jaar. De hoge inflatie en de precare internationale context vormden evenwel de grootste uitdagingen. Bovendien blijven de structurele ongelijkheden tussen verschillende sociale groepen, met name inkomensgroepen, aanwezig (bijvoorbeeld op vlak van werkgelegenheid, subjectieve armoede, impact van inflatie etc.). Daarnaast blijven ook sociaal-economische uitdagingen, zoals het verhogen van de werkgelegenheidsgraad, de krapte op de arbeidsmarkt, ziekteverzuim, het hoge niveau begunstigden van sociale bijstand, doelmatigheid van de sociale uitkeringen voor niet-werkenden aandachtspunten.

Belangrijkste nieuwe updates januari 2024

- De **werkgelegenheidsgraad** stijgt in het 3de kwartaal van 2023 tot 72,2% (t.o.v. 71,4% in het 2de kwartaal van 2023). Ook in de recentste maandcijfers, voor november 2023, bedraagt de werkzaamheidsgraad 72,2%, wat iets lager is dan in oktober (73,7%).
- Ook de **werkloosheidsgraad** daalt, van 5,8% in oktober tot 5,3% in november, met een sterke daling bij jongeren en kortgeschoolden. Daarnaast zien we een afname van het aantal werkenden met een 2de job en het aantal werkenden in tijdelijk werk.
- De tijdelijke werkloosheid blijft op pre-pandemie niveau, met weliswaar hoge niveaus in bouw en industrie.
- Het aantal **faillissementen onder zelfstandigen** bleef in de maanden oktober (226), november (223) en december (235) boven de 220 schommelen. In 2023 waren er in totaal 2.347 faillissementen onder zelfstandigen, het hoogste niveau sinds 2016. Het voorlopige cijfer voor januari 2024 bedraagt 155.
- Op basis van voorlopige gegevens schatten we dat het aantal personen met een **leefloon** in november 2023 op ongeveer 159.800 personen ligt. Dit is hoger dan het aantal een jaar geleden (154.300). Het aantal begunstigden equivalent leefloon bedraagt in november 2023 ongeveer 31.800, waarvan 19.600 ontheemden door de oorlog in Oekraïne. Het aantal maandelijkse aanvragen voor **maatschappelijke hulp** is lager dan onder het hoogtepunt tijdens de covid-periode (270.000 in oktober 2023 tegen een maximum van 340.000) maar blijft op een hoog niveau.
- De **inflatie** daalde van 2,39% in september 2023 tot 0,36% in oktober 2023. Daarna nam de inflatie opnieuw lichtjes toe tot 1,35% in december 2023 en 1,75% in januari 2024.
- In november 2023 bedroeg het aantal **ontheemden uit Oekraïne** ingeschreven bij een Belgisch ziekenfonds 52.120. Verder namen het aantal arbeidsplaatsen en het arbeidsvolume bij Oekraïense vluchtelingen toe in het derde kwartaal van 2023 ten opzichte van het vorige kwartaal. Daarnaast had in het derde kwartaal 28% van de Oekraïense vluchtelingen tussen 18 en 64 jaar enige werkervaring opgedaan.
- De gemiddelde **jaarfactuur voor elektriciteit** blijft overwegend stabiel in oktober (1.229,92 euro), november (1.247,00 euro) en december (1.234,51 euro) 2023. De **jaarfactuur voor aardgas** fluctueert daarentegen iets sterker waarbij de jaarfactuur tussen oktober en november toeneemt van 1.482,41 euro tot 1.622,33 euro om in december opnieuw af te nemen tot 1.587,90 euro.
- Het **percentage personen dat aangeeft moeilijk rond te komen (Statbel)** blijft stabiel in het derde kwartaal (40,3%) ten opzichte van het tweede kwartaal 2023 (40,4%). Ook de consumentenenquête (NBB) wijst er op dat gezinnen globaal hun financiële situatie stabiel inschatten.

Macro-economische inschattingen

Vooruitzichten

De Europese Commissie publiceerde in november 2023 haar [Autumn 2023 Economic Forecast](#)⁴. Ook de OESO publiceerde in diezelfde maand een tussentijds [Economic outlook](#)⁵ (EO) rapport. Verder publiceerde de Nationale Bank van België in december 2023 haar economische projecties⁶. Al deze organisaties stellen hun groeiverwachtingen opnieuw bij ten opzichte van hun vorige rapporten. Algemeen wordt er een bescheiden economische groei verwacht in 2023 die kan toenemen naar 2025. De inflatie zal, naar verwachting in 2023 en 2024 wel opnieuw lager liggen dan in 2022 maar zich nog steeds op een relatief hoog niveau bevinden. De inflatie zou wel opnieuw afnemen tegen 2025.

Europees niveau

De Europese Commissie stelt de prognoses in haar Autumn 2023 Economic Forecast opnieuw naar onder bij ten opzichte van haar Summer 2023 forecast. Concreet worden de [groeiprognoses](#) voor de EU en de Eurozone opnieuw lichtjes naar beneden bijgesteld. Er wordt nu een bbp-groei voor de EU verwacht van 0,6% (-0,2 procentpunt t.o.v. Summer forecast) in 2023; 1,3% in 2024 en 1,7% in 2025 en een groei voor de Eurozone van 0,6% (-0,2 procentpunt t.o.v. Summer forecast) in 2023; 1,2% (-0,2 procentpunt t.o.v. Summer forecast) in 2024 en 1,6% in 2025.

De OESO verwacht dat de [bbp-groei](#) in de eurozone opnieuw zal afzwakken tot 0,6% in 2023, zal toenemen tot 0,9% in 2024 (-0,2 procentpunt t.o.v. de EO in september) en tot 1,5% in 2025.

De verwachtingen op vlak van [inflatie](#) worden door de Europese Commissie in haar Autumn Forecast ook opnieuw naar boven bijgesteld ten opzichte van haar Summer Forecast: er wordt een inflatie verwacht van 5,6% in 2023; 3,2% (+0,3 procentpunt t.o.v. Summer forecast) in 2024 en 2,2% in 2025 in de Eurozone. De verwachte inflatie voor de EU ligt iets hoger, namelijk 6,5% in 2023; 3,5% (+0,1 procentpunt t.o.v. Summer forecast) in 2024 en 2,4% in 2025.

De OECD verwacht een algemene inflatie van 5,6% (-0,1 procentpunt ten opzichte van de EO in september) in 2023; 2,7% (-0,3 procentpunt ten opzichte van de EO in september) in 2024 en 2,3% in 2025 voor de eurozone.

België

Volgens de Nationale Bank van België (NBB) zal de Belgische [economische groei](#) in 2023 uitkomen op 1,5% na een vrij stevige groei van gemiddeld 0,4% in de eerste drie kwartalen en een iets matigere groei in het laatste kwartaal. De jaren nadien zou de groei matigen tot 1,3%.

Daarnaast verwacht de OESO dat de economische groei zal afzwakken

⁴ [Autumn 2023 Economic Forecast: A modest recovery ahead after a challenging year - European Commission \(europa.eu\)](#)

⁵ [OECD Economic Outlook](#)

⁶ [Economische projecties voor België – Najaar 2023 | nbb.be](#)

in België van 1,4% in 2023 tot 1,1% in 2024 maar opnieuw zal toenemen tot 1,5% in 2025. De Europese Commissie raamt een Belgische groei van 1,4% in 2023 en 2024 en 1,5% in 2025.

Op vlak van *inflatie*, raamt de NBB een Belgische inflatie van 2,3% in 2023, mede door het feit dat de energieprijzen lager liggen dan een jaar geleden en dat ook de kerninflatie afnam. De inflatie zou in 2024 echter opnieuw tijdelijk stijgen tot 4% door de impact van het aflopen van de energiesteunmaatregelen. In 2025 en 2026 zou de inflatie wel onder de 2% blijven.

De Europese Commissie heeft gelijkaardige inflatieverwachtingen voor België: 2,4% in 2023; 4,2% in 2024 en 1,9% in 2025.

Verder verwacht de OESO dat de Belgische inflatie zal toenemen van 2,4% in 2023 tot 3,0% in 2024 naarmate de energieprijzen stijgen en de kerninflatie hoog blijft. In 2025 zou de inflatie weer afnemen tot 2,4%.

Tot slot gerelateerd aan de arbeidsmarkt, verwacht de NBB dat de arbeidsmarkt robuust blijft maar ook krap. Enerzijds zullen de komende drie jaar gemiddeld 35.000 jobs worden gecreëerd. Daarnaast stelt de Europese Commissie dat de werkgelegenheidsgroei naar verwachting zal vertragen tot 0,8% in 2023 en tot 0,6% in 2024. Anderzijds blijft de werkloosheid rond de 5,5% à 5,6% schommelen tussen 2023 en 2026 volgens de NBB. Zowel de Europese Commissie (5,6% in 2023; 5,6% in 2024 en 5,4% in 2025) als de OESO (5,6% in 2023; 5,7% in 2024 en 5,6% in 2025) ramen gelijkaardige werkloosheidsgraden.

Focus: Consumentenvertrouwen neemt geleidelijk toe in 2023

Het consumentenvertrouwen neemt opnieuw toe in 2023, na een algemene daling van het consumentenvertrouwen in 2022 (grafiek 1). Dat blijkt uit cijfers van de consumentenenquête die de Nationale Bank (NBB) maandelijks uitvoert.

De vragen die tijdens deze enquête worden gesteld hebben betrekking op het algemene macro-economische verloop in België (e.g. algemene economische situatie en werkloosheid), de financiële positie van de ondervraagde en het mogelijke bestedingspatroon van de ondervraagde. De consumentenvertrouwensindicator wordt opgesteld aan de hand van de antwoorden op een reeks van vier vragen rond bovengenoemde thema's.⁷

Grafiek 1 laat de evolutie van het consumentenvertrouwen zien voor de periode 2019-2023. Het consumentenvertrouwen daalde in 2020 om in 2021 opnieuw toe te nemen tot medio 2021. Daarna volgde opnieuw een daling van het vertrouwen, al lijkt vanaf het laatste kwartaal van 2022 het vertrouwen zich opnieuw te herstellen. De COVID-pandemie en de oorlog in Oekraïne plus de energie/koopkrachtcrisis hebben wellicht bijgedragen tot de afname van het vertrouwen in respectievelijk 2020 en 2022.

⁷ Meer informatie over de methodologie omtrent het consumentenvertrouwen is terug te vinden op de website van de NBB: [Methodologie | nbb.be](https://www.nbb.be/methodologie) ; [Microsoft Word - Methodologie-Web2-NL.doc \(nbb.be\)](#)

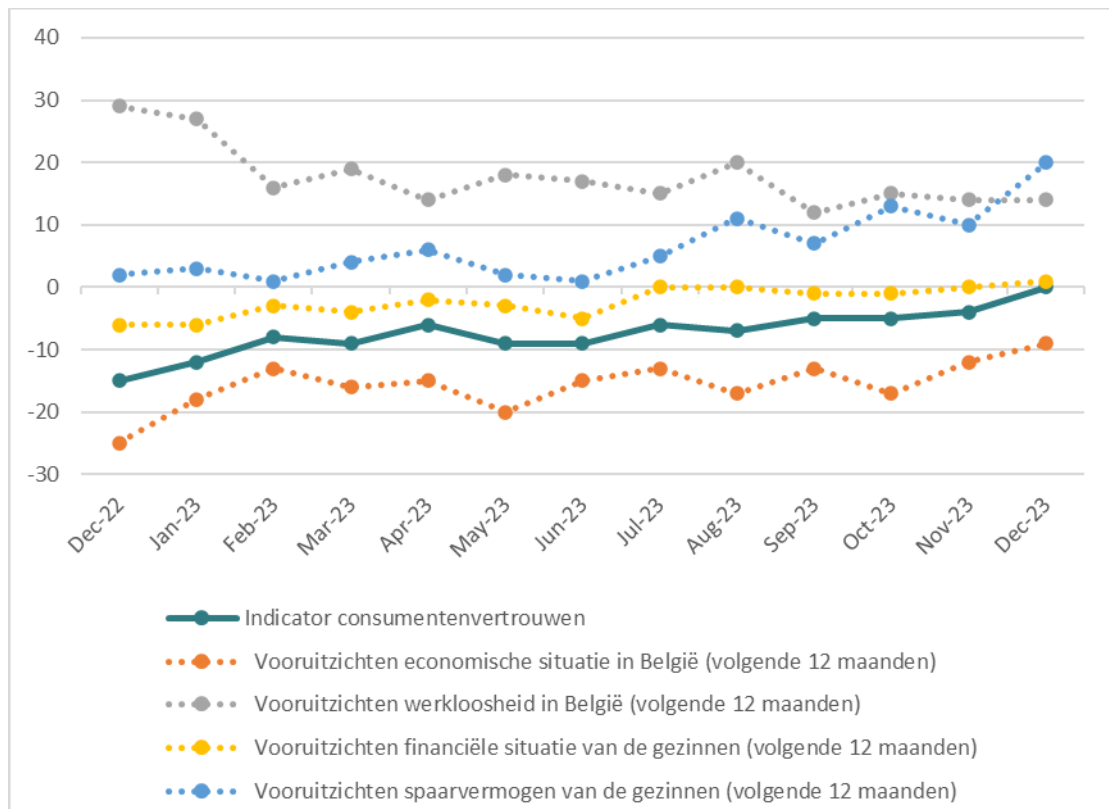
Grafiek 1. Evolutie consumentenvertrouwen, België, 2019-2023

Bron: NBB, Maandelijks consumentenenquête

Grafiek 2 geeft de evolutie van de indicator van het consumentenvertrouwen en zijn componenten weer voor alle maanden in 2023. Het consumentenvertrouwen was in december 2023 hoger dan in november 2023 en ook hoger in vergelijking met december 2022. De grafiek laat zien dat hoewel het consumentenvertrouwen en zijn verschillende componenten fluctueren over de verschillende maanden heen, we wel een gelijkelijk toename zien van het consumentenvertrouwen in 2023.

Grafiek 2. Evolutie van het consumentenvertrouwen en zijn componenten, België, december 2022 - december 2023

Noot: Wat de vraag over de werkloosheidsvooruitzichten betreft, wijst een stijging op een minder gunstige ontwikkeling en een daling op een gunstiger ontwikkeling (bron: NBB)
Bron: NBB, Maandelijkse consumentenenquête

Deze nieuwe versteviging van het vertrouwen naar het einde toe van 2023 is voornamelijk toe te schrijven aan optimistischere verwachtingen over de ontwikkeling van de algemene economische situatie in België en een opwaartse bijstelling van de spaarintenties. (Bron: NBB⁸)

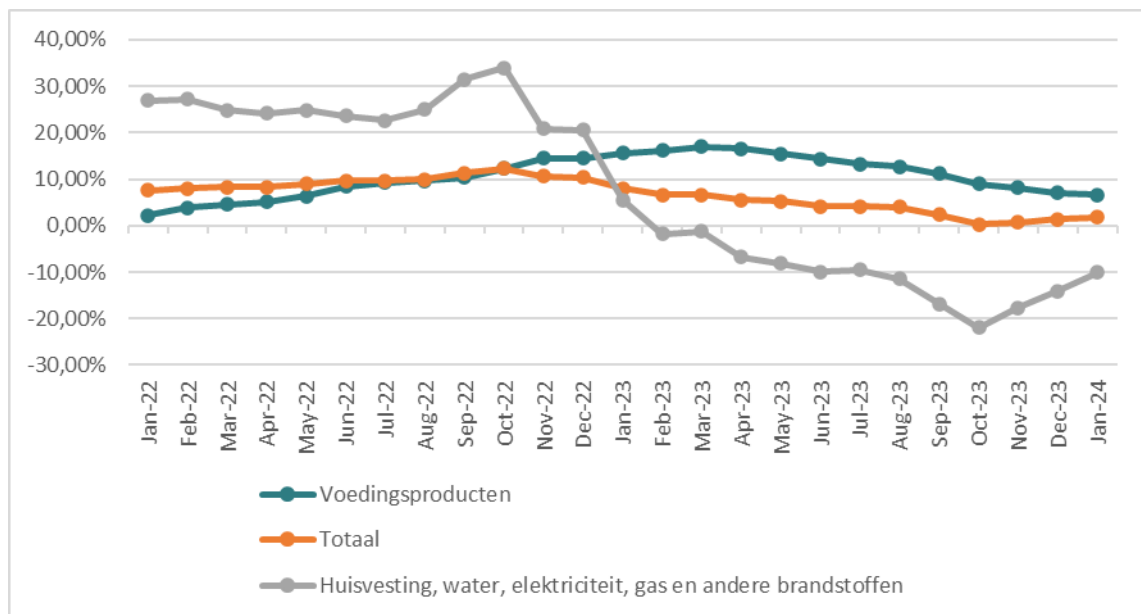
⁸ [pnc2312.pdf \(nbb.be\)](https://www.nbb.be/nl/statistieken/opinie-enquetes/publicaties-en-cijfers)
<https://www.nbb.be/nl/statistieken/opinie-enquetes/publicaties-en-cijfers>

Prijsevoluties

In 2022 was de gemiddelde jaarinflatie gelijk aan 9,59% ten opzichte van 2,44% in 2021. Ook in 2023 bleef de inflatie op een hoog niveau, maar nam in de loop van dat jaar wel geleidelijk af, resulterend in een gemiddelde jaarinflatiecijfers van 4,06% (bron: Statbel⁹).

Naast inflatievooruitzichten, beschikken we ook over maandelijkse inflatiecijfers (Bron: Statbel). Na een algemeen dalende trend in de eerste helft van 2023, volgde de **inflatie**¹⁰ in oktober, november en december 2023 een licht toenemende trend. De inflatie nam toe van 0,36% in oktober tot 1,35% in december. Ook in januari 2024 neemt de inflatie toe tot 1,75%. Het niveau blijft echter nog onder het niveau van september (2,39%). Ook ten opzichte van het inflatieniveau in diezelfde maanden een jaar eerder, ligt het niveau nog relatief laag. De **inflatie van voedingsproducten** blijft op een hoog niveau, hoewel voor deze groep de inflatie geleidelijk, lichtjes blijft afnemen. In oktober 2023 bedroeg de inflatie voor voeding 8,98%. In december was dit percentage gelijk aan 7,03%. Ook in januari 2024 neemt de inflatie voor voeding lichtjes af tot 6,58%. Voor de subgroep "**huisvesting, water, elektriciteit, gas en andere brandstoffen**" bedroeg de inflatie in december 2023: -14,12% tegenover -7,62% in november en -21,96% in oktober. In januari 2024 bedraagt de inflatie voor deze subgroep -10,01%. De inflatie voor 'huisvesting' blijft dus voor de afgelopen maanden negatief. (grafiek 3)

Grafiek 3. Evolutie inflatie (algemeen, voedingsproducten en huisvesting), België, januari 2022 tot januari 2024 (%)

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

⁹ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/consumtieprijsindex/consumtieprijsindex>

¹⁰ "Inflatie wordt gedefinieerd als de verhouding tussen de waarde van het indexcijfer van de consumtieprijzen van een gegeven maand en het indexcijfer van dezelfde maand het jaar voordien. De inflatie meet dus het tempo waarin het algemene niveau van de prijzen evolueert", basisjaar: 2013=100 (Bron: Statbel).

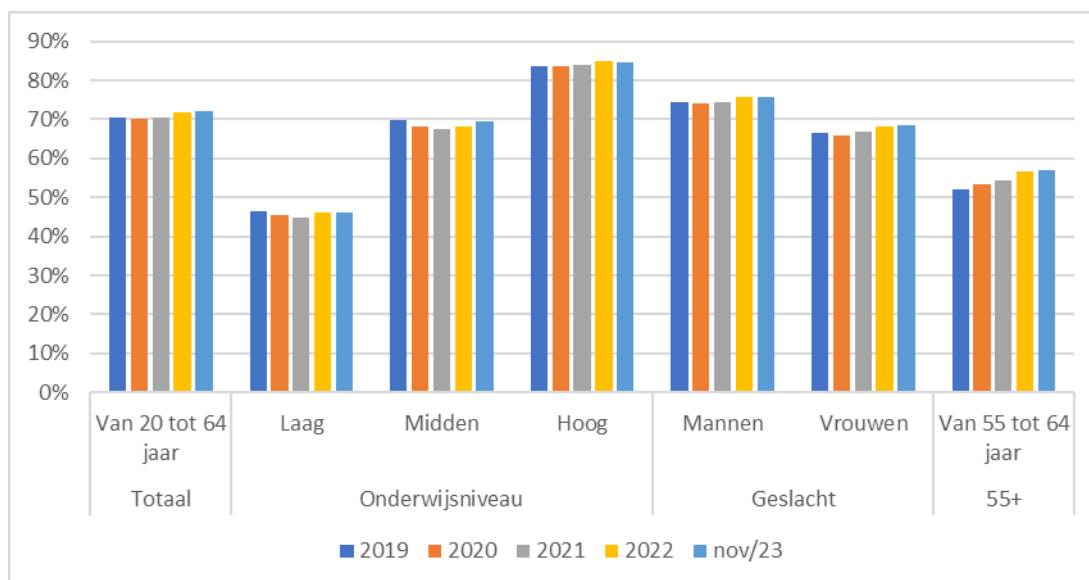
Arbeidsmarktontwikkelingen

Arbeidsmarktindicatoren

De **werkgelegenheidsgraad** stijgt in het 3de kwartaal van 2023 tot 72,2% (t.o.v. 71,4% in het 2de kwartaal van 2023) ¹¹. In de recentste maandcijfers¹² (cijfers voor oktober en november nog voorlopig), voor november 2023, bedraagt de werkzaamheidsgraad eveneens 72,2%, wat weliswaar iets lager is dan in oktober (73,7%). Ook de **werkloosheidsgraad** daalt, van 5,8% in oktober tot 5,3% in november, met een sterke daling bij jongeren en kortgeschoolden. Daarnaast zien we een afname van het aantal werkenden met een 2de job en het aantal werkenden in tijdelijk werk.

Het gemiddeld aantal gepresteerde uren per week is in november 2023 lager dan in oktober (30,4 tegenover 33,0), maar dat wordt hoofdzakelijk verklaard door verlof en vakantiedagen.

Grafiek 4. Werkgelegenheidsgraad (2019-2023)

Bron: Enquête naar de Arbeidskrachten, Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

Noot: **Breuk** in de resultaten in 2021 omwille van de herziening van de vragenlijst en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkgelegenheid.

*De maandcijfers zijn gebaseerd op een 12de van de steekproef en dus gevoeliger aan toevalsschommelingen.

Na 2022, was ook in 2023 de **krapte** op de arbeidsmarkt één van de belangrijkste uitdagingen in België. De **vacaturegraad** bevindt zich al sinds eind

¹¹ Kwartaalresultaten van Statbel op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK): <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid#news>

¹² Maandresultaten van Statbel op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK): <https://statbel.fgov.be/nl/themas/datalab/maandelijkse-cijfers-over-de-arbeidsmarkt#news>

2021 op het hoogste niveau sinds het begin van de enquête (2012).¹³ De opwaartse trend zette zich door in het tweede kwartaal van 2022 en stagneert op een hoog niveau in 2023, met 4,68% in het eerste kwartaal, 4,63% in het tweede kwartaal en 4,72% in het derde kwartaal van 2023.

Bovendien wordt 2023 wereldwijd beschouwd als een piekjaar van knelpuntberoepen¹⁴. In België toont bijvoorbeeld een recente onderzoek van de VDAB voor Vlaanderen¹⁵ dat het aantal beroepen op de lijst met knelpuntberoepen voor 2024 opnieuw gestegen is met 7. Deze lijst bestaat nu uit 241 knelpuntberoepen¹⁶.

Het aandeel **volwassenen** (18-59 jaar) dat leeft in een **huishouden waar niemand betaald werk** verricht, werd in september 2023 geschat op 10,1%. In oktober neemt dit aandeel af tot 9,3% om in november opnieuw toe te nemen tot 11,2%. Het aandeel **kinderen dat leeft in een baanloos huishouden**, werd in september geschat op 11,4%. Dit aandeel neemt opnieuw af tot 9,2% in oktober om in november te evolueren naar 9,7%. De cijfers voor oktober en november zijn nog voorlopig (Bron: Statbel).

Het aantal betrokkenen bij een aankondiging van een procedure van **collectief ontslag** lag in september en oktober vrij hoog (1.207 en 1.114 personen), maar daalt vervolgens (313 in november en 226 in december 2023).

Tijdelijke werkloosheid

Globaal genomen bevindt de tijdelijke werkloosheid zich momenteel op pre-crisis niveau. Ondanks het breed verspreide gebruik in afgelopen jaren, lijkt het er dus niet op dat we naar een verhoogd structureel niveau zijn geëvolueerd.

In grafiek 5 zien we dat het stelsel van de tijdelijke werkloosheid in 2023 vooral gebruikt wordt in de bouw- en de industriële sector. Vooral de natte herfstmaanden zorgden voor een piek in de bouwnijverheid. Dat verklaart waarom het grootste deel van de personen die (minstens één dag van de maand) tijdelijk werkloos waren in 2023 mannen zijn (80,2% van de tijdelijke werklozen in december). Kortgeschoolden en personen met een buitenlandse nationaliteit zijn nog steeds sterk oververtegenwoordigd, maar daarnaast gaat het vooral om iets oudere werknemers, en werknemers uit de middelste loonklassen.

Van de personen die in de tweede helft van 2023 in tijdelijke werkloosheid waren is een wat groter aandeel werkloos 1 en 3 maand later. De instroom in een nieuwe job lijkt voor deze groep ook moeizamer te verlopen dan voorheen.

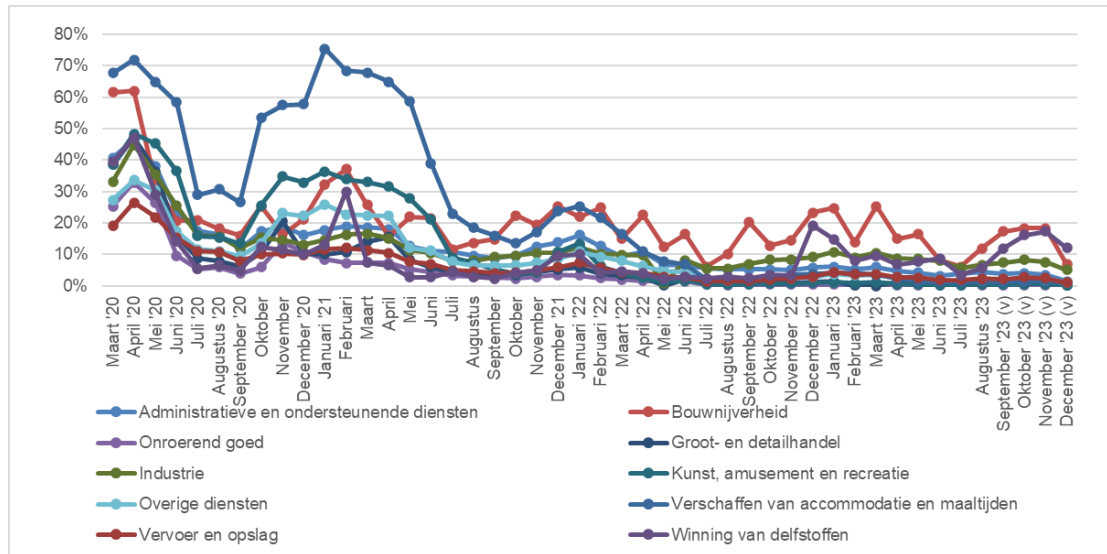
¹³ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/vacatures-op-de-arbeidsmarkt>

¹⁴ [ManpowerGroup Employment Outlook Survey Results](#)

¹⁵ Recente cijfers voor de twee andere gewesten zijn nog niet beschikbaar, maar onderzoek uit het verleden toont wel aan dat ook daar de lijst met knelpuntberoepen de laatste jaren langer wordt. (zie bijvoorbeeld [2022-12-view-brussels-knelpuntberoepen_compressed-h-4014BCB6.pdf](#) ([actiris.brussels](#)) en [Difficultés et opportunités de recrutement - Liste 2023 des métiers/fonctions critiques et en pénurie en Wallonie \(leforem.be\)](#))

¹⁶ [Knelpuntberoepen2024.pdf](#) ([vdab.be](#))

Grafiek 5. Aandelen personen voor wie een betaling tijdelijke werkloosheid werd geregistreerd op het totaal werknemers per sector, voor de 10 sectoren met de hoogste aandelen (maart 2020 – december 2023)

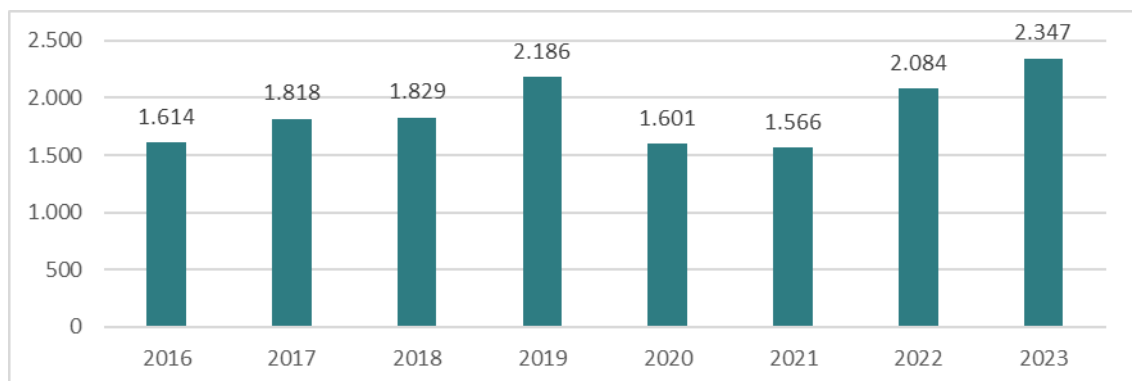

(v): voorlopige cijfers
 Bron: RVA; Berekeningen: FOD WASO

Zelfstandigen

In 2023 waren er 2.347 **faillissementen onder zelfstandigen**. Dit is het hoogste totale aantal tussen 2016 en 2023 (grafiek 6). Hiermee wordt dus het niveau van 2022 en 2019 overschreden toen het aantal faillissementen ook hoger was dan 2.000. In 2020 en 2021, de twee COVID-jaren, lag dit aantal gevoelig lager. De steunmaatregelen die genomen zijn tijdens de COVID-pandemie zullen hierin wellicht een rol hebben gespeeld.

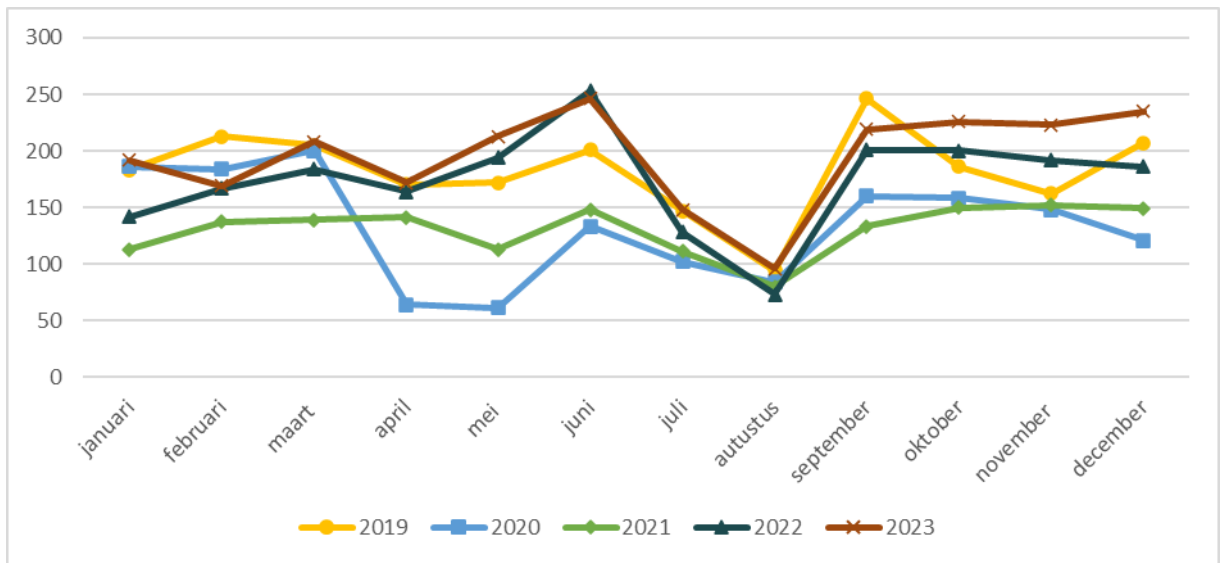
Grafiek 6. Totaal aantal faillissementen onder zelfstandigen, per jaar, 2016-2023, België

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

Grafiek 7 laat zien dat de evolutie van het aantal faillissementen onder zelfstandigen per maand voor 2019, 2022 en 2023 een gelijkaardige tendens volgt, ook al verschilt het absolute niveau.

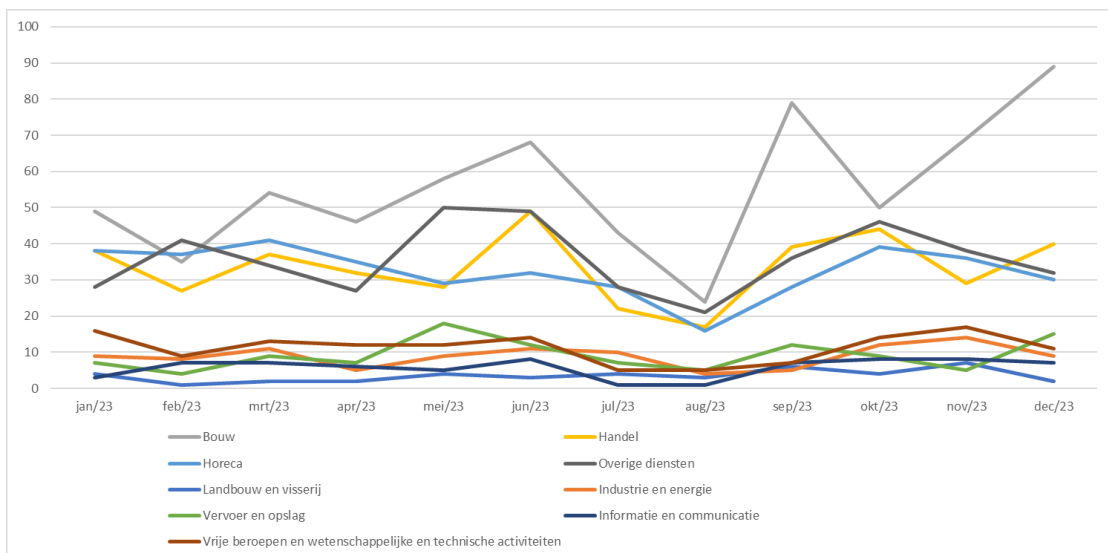
Grafiek 7. Het aantal faillissementen onder zelfstandigen, per maand, 2019-2023, België

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)

Wanneer we kijken naar het aantal maandelijkse faillissementen onder zelfstandigen in 2023 zien we dat dit aantal in september, oktober en november 2023 overwegend stabiel blijft op een hoog niveau boven de 220. In december 2023 piekt dit aantal op 235 (in vergelijking met 186 in december 2022) (zie ook grafiek 7). Het voorlopige cijfer voor januari bedraagt 155.

Grafiek 8. Evolutie van het aantal faillissementen onder zelfstandigen naar sector, in België, 2023, in %

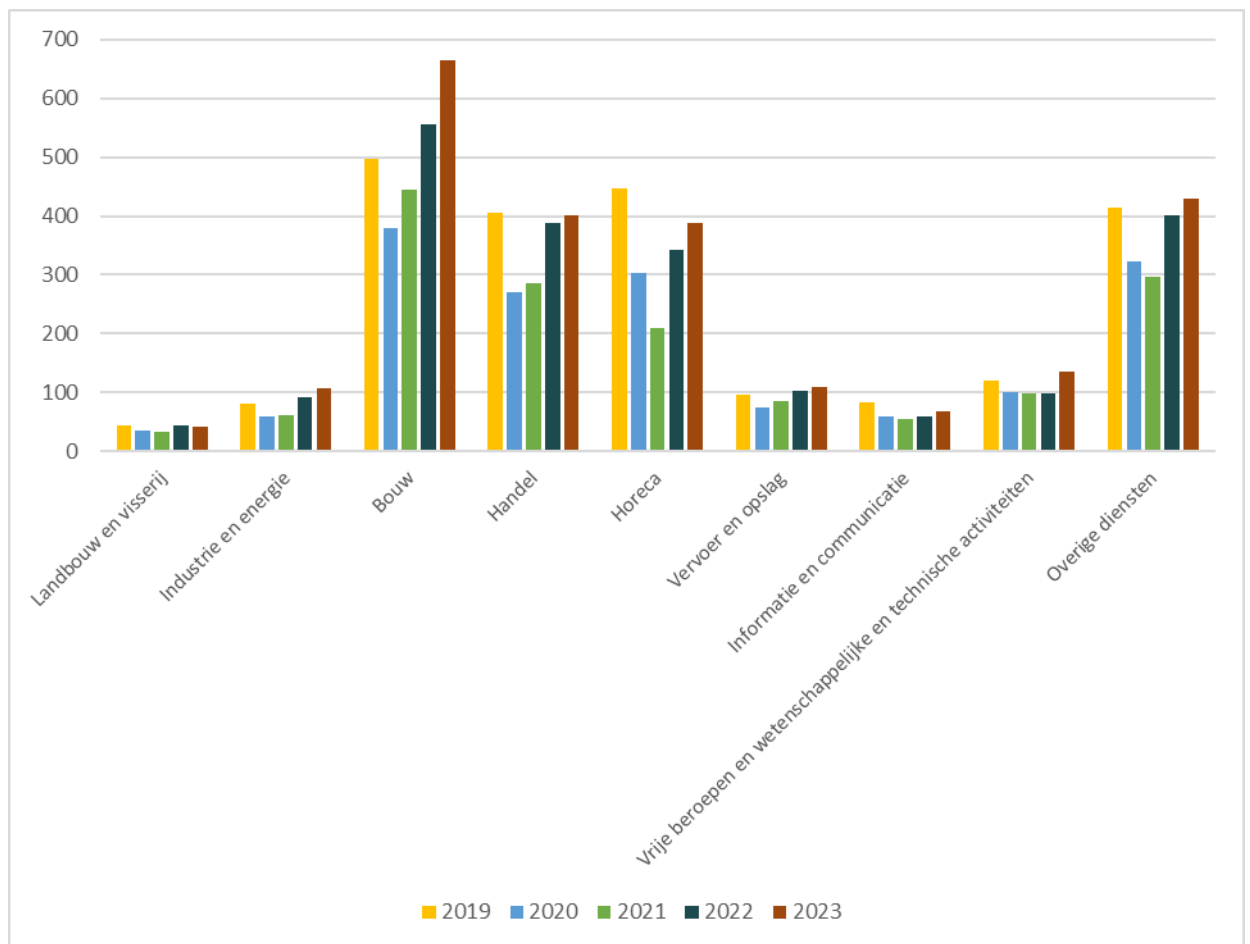
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

Grafiek 8 geeft de evoluties weer van het aantal faillissementen onder zelfstandigen naar sector in 2023. De meeste faillissementen doen zich voor in de 'bouw'. Het is ook in deze sector dat er een gevoelige toename is van het

aantal faillissementen in de laatste drie maanden van 2023, wat het hogere totale niveau in deze maanden mede verklaart. Verder is er een relatief hoger aandeel faillissementen onder zelfstandigen in de sectoren 'handel', 'Horeca' en 'overige diensten'. Ook voor deze sectoren nemen we sterkere fluctuaties waar ten opzichte van de andere sectoren (grafiek 8)

In vergelijking met voorgaande jaren, is er op jaarbasis ook een toename van het aantal faillissementen in de bouwsector. Voor de sectoren 'handel' en 'horeca' is er eveneens een toename van het aantal faillissementen onder zelfstandigen in 2023 t.o.v. 2022, maar blijft het niveau onder dat van 2019. Tot slot zien we dat het aantal faillissementen in de sectoren 'industrie en energie', 'vervoer en opslag', 'vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten' en 'overige diensten' hoger ligt in 2023 ten opzichte van de vier jaren daarvoor (Grafiek 9)

Grafiek 9. Evolutie van het totaal aantal jaarlijkse faillissementen onder zelfstandigen per sector, 2019-2023, België

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

Inkomen, armoede en sociale bijstand

Maatschappelijke hulp- en dienstverlening door de OCMW's

Voor het uitbreken van de coronacrisis (2019) bedroeg het aantal rechthebbenden op maatschappelijke integratie ongeveer 160.000 op maandbasis, waarvan bij benadering 147.000 een leefloon ontvingen. Om de effecten van de coronacrisis in de sociale bijstand sneller en meer gedetailleerd te kunnen monitoren, heeft de POD Maatschappelijke Integratie een specifieke enquête opgezet bij de OCMW's en werk gemaakt van schattingen op basis van voorlopige administratieve gegevens.¹⁷

De start van de coronacrisis markeerde het begin van een sterk stijgende trend die in februari 2021 een hoogtepunt bereikte met 160.000 personen die een **leefloon** ontvingen op maandbasis. Nadien stelden we een sterke terugval vast tot ongeveer 151.000 personen in december 2021.

Sinds 2023 merken we weer een stijging. Op basis van voorlopige gegevens schatten we dat het aantal personen met een leefloon in november 2023 ligt op ongeveer 159.800 personen. Dit is hoger dan het aantal een jaar geleden (154.300), maand op maand en aldus een stijging met 3,6 ppt. Dit betekent dat het hoge niveau dat bereikt werd gedurende COVID, weer wordt bereikt.

Het aantal personen met een **equivalent leefloon** bleef globaal genomen zeer stabiel tijdens de coronacrisis rond de 11.000 personen. Ingevolge de Oekraïne crisis zagen we begin 2022 een sterke toename tot ongeveer 30.000 personen met equivalent leefloon. Dit cijfer heeft zich gestabiliseerd sinds de zomer van 2022. Deze sterke stijging is dus te verklaren door de personen die gevlucht zijn voor de oorlog in Oekraïne en het statuut van 'tijdelijke bescherming' krijgen. Op basis hiervan kunnen ze beroep doen op het OCMW voor een equivalent leefloon. We merken immers dat dit aantal in november 2023 ongeveer 31.800 begunstigden bedraagt, waarvan 19.600 ontheemden door de oorlog in Oekraïne. De toename van het aantal werkenden onder de ontheemden van de oorlog, vertaalt zich dus niet in een daling van het aantal begunstigden met een equivalent leefloon, waarschijnlijk omwille van een hoge mate van deeltijdse en/of tijdelijke arbeid.

Op basis van de enquête bij OCMW's zien we tijdens de coronacrisis een zeer sterke stijging van **andere maatschappelijke hulp- en dienstverlening** tot een hoogtepunt van ongeveer 340.000 aanvragen bij de OCMW's op maandbasis. Dit aantal steunaanvragen bedraagt in oktober 2023 ongeveer 270.000 steunaanvragen. Dit blijft een bijzonder hoog getal. We merken wel een daling in de loop van 2023, waarschijnlijk door een daling in de steunaanvragen voor

¹⁷ Zie onder voetnoot 'methodologische noot over voorlopige administratieve gegevens'.

energie en water. Daarentegen blijven de aanvragen voor schuldhulpverlening (41.000 steunaanvragen) op een hoog niveau, net als de aanvragen voor voedselhulp. De aanvragen voor deze laatste vorm van steun blijven gestaag stijgen, en belopen nu zowat 93.000 steunaanvragen op maandbasis.

Inkomen & Armoede

Cijfers over inkomen en armoede laten geen snelle, up-to-date monitoring toe aangezien ze doorgaans slechts jaarlijks worden gepubliceerd. Om toch een idee te krijgen van hoe het inkomen en/of de armoedecijfers evolueren baseren we ons op macro en subjectieve cijfers.

Zo verwacht de Nationale Bank van België in haar economische projecties - najaar 2023 dat het *reëel beschikbaar inkomen van de particulieren*, zal stijgen met 3,4% in 2023. De toename zou in de jaren nadien afzakken met een stijging van 1,7% in 2024, 1,4% in 2025 en 1,2% in 2026.

Monitoring van de levensomstandigheden

Daarnaast kunnen we ons op vlak van levensomstandigheden baseren op de gegevens uit de bevraging naar de levensomstandigheden van Statbel (cf. Infra Annual Living Conditions). De recentste bevraging onder de Belgische bevolking¹⁸ laat evenwel geen grote evoluties zien.

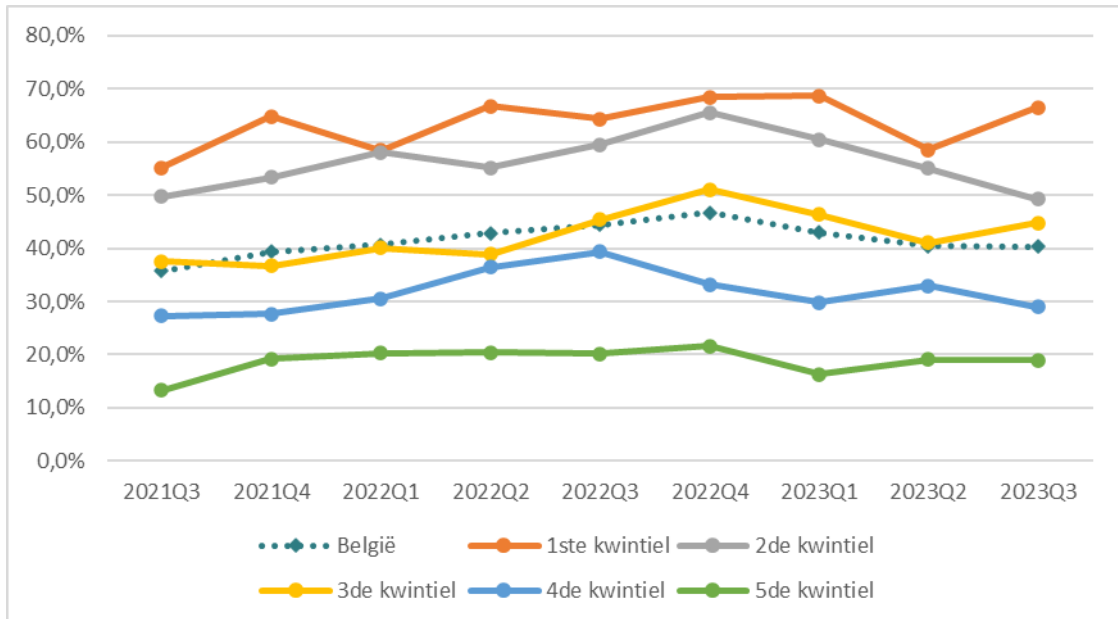
Het aandeel Belgen die het moeilijk heeft om rond te komen is stabiel gebleven in het derde kwartaal van 2023 ten opzichte van het in het tweede kwartaal van 2023. Concreet geeft, volgens deze cijfers, 40,3% van de Belgische bevolking, aan het zeer moeilijk, moeilijk of eerder moeilijk te hebben om rond te komen met het totale beschikbare inkomen van hun huishouden in het derde kwartaal van 2023. In het tweede kwartaal in 2023 was dit aandeel gelijk aan 40,4%.

Bepaalde groepen van personen waaronder werklozen en arbeidsongeschikten blijven echter kwetsbaar en hebben het moeilijk(er) om rond te komen. Ook personen met een laag inkomen hebben het gevoel moeilijker om de eindjes aan elkaar te knopen. 67% van de personen in het eerste inkomenskintiel gaf aan dat ze het moeilijk hadden in het derde kwartaal van 2023. Dit aandeel is hoger dan 59% in het tweede kwartaal en 55%, 2 jaar geleden (grafiek 10).

¹⁸ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/driemaandelijke-monitoring>
<https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/driemaandelijke-monitoring>

"Deze cijfers komen uit een enquête waarin Statbel elk kwartaal zo'n 5.000 Belgen tussen 16 en 74 jaar bevrageert over hun persoonlijk welbevinden en hun levensomstandigheden." (Bron: Statbel).

Grafiek 10. Aandeel dat aangeeft het zeer moeilijk, moeilijk of eerder moeilijk heeft om de eindjes aan elkaar te knopen (in %), totaal en per inkomenskwintiel, België, T3 2021 – T3 2023

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), Driemaandelijke monitoring van de leefomstandigheden

Hieraan gelinkt, laten de resultaten van de enquête ook zien dat de tevredenheid met de financiële situatie van het huishouden stabiel blijft in het derde kwartaal van 2023 ten opzichte van het tweede kwartaal. In het tweede kwartaal van 2023 gaven de Belgen een score van gemiddeld 6,8 op 10 over hun financiële situatie, in het derde kwartaal 2023 was dit gelijk aan 6,9 op 10.

Daarnaast is het aandeel Belgen dat een hoger inkomen in vergelijking met 12 maanden ervoor aangeeft, afgenomen. Het gaat over 35,2% van de Belgen in het tweede kwartaal van 2023, ten opzichte van 22,9% in het derde kwartaal van 2023. Deze afname wordt voornamelijk gecompenseerd door een toename van het aandeel dat aangeeft een min of meer gelijk totaal beschikbaar huishoudinkomen te hebben (van 55,8% in 2Q2023 naar 67% in 3Q2023) en deels door een lichte toename van het aandeel dat aangeeft een lager inkomen te hebben (van 6,8% in 2Q2023 naar 7,6% 3Q2023) in vergelijking met 12 maanden ervoor.

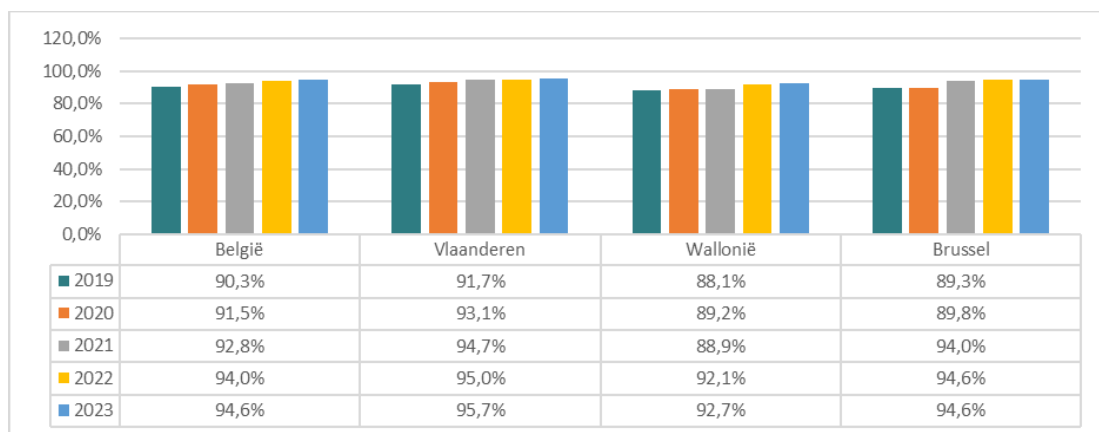
Voor het derde kwartaal van 2023 zijn de voornaamste redenen voor een hoger huishoudinkomen, de indexering en "een stijging van het aantal werkuren of van wedde of loon binnen dezelfde job". De voornaamste redenen voor een inkomensdaling zijn "pensioering" en "onbeschikbaar voor werk omwille van ziekte of invaliditeit".

Focus: Het internetgebruik in België: algemene stijging van het aantal personen en kinderen die toegang hebben tot het internet, maar verschillen tussen subgroepen blijven zichtbaar

De enquête naar het ICT-gebruik van huishoudens en individuen uitgevoerd door Statbel, laat een algemene toenemende trend zien van het aandeel Belgen tussen de 16 en 74 jaar dat internet gebruikt heeft (zie grafiek 11). In 2019 bedroeg dit percentage nog 90,3%, in 2022 steeg dit aandeel tot 94% om in 2023 nog licht verder toe te nemen tot 94,6%. We kunnen dus ook stellen dat we een verbetering zien van de situatie in 2023 ten opzichte van de 2 COVID-jaren.

Verder had in 2023 van de resterende 5%; 2% ten minste drie maanden voor de enquête geen internet meer gebruikt en 3% had nog nooit internet gebruikt. Daarnaast zijn er ook lichte regionale verschillen op te merken.

Grafiek 11. Percentage dat de voorbije 3 maand voorafgaand aan de enquête internet heeft gebruikt, België, 2019-2023

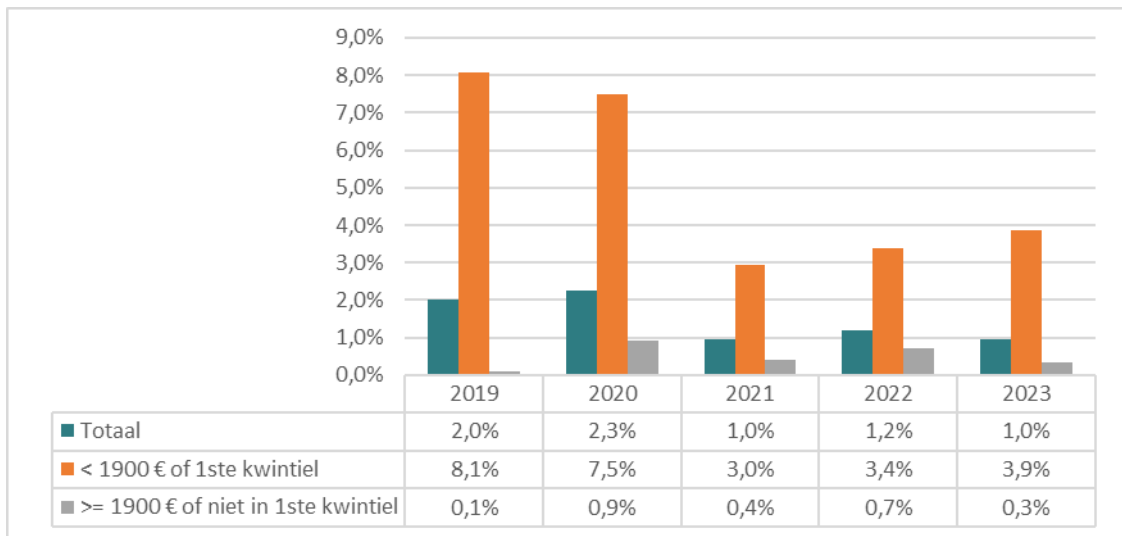
Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, Enquête naar het ICT-gebruik bij huishoudens en individuen)

Wanneer we de verschillen naar activiteitstatus, opleiding en leeftijd bekijken zien we dat in 2023 het aandeel dat internet gebruikt heeft onder inactieven (86,9%), laagopgeleiden (86,6%) en ouderen tussen 65 en 74 jaar (84%) lager ligt in vergelijking met andere groepen. Deze observatie is consistent met vorige jaren.

Daarnaast nam ook het percentage gezinnen met schoolgaande kinderen dat thuis geen internet heeft, af. In 2023 was dit percentage gelijk aan 1% ten opzichte van 1,2% in 2022 en 2% in 2019. (Grafiek 12)

Er bestaat echter nog steeds een kloof in de toegang tot internet tussen huishoudens met een zeer laag inkomen (cf. 1ste inkomenskwaartil) ten opzichte van huishoudens met een hoger inkomen. Hoewel deze kloof afnam tussen 2019 en 2021 (van 8 procentpunten tot 2,5 procentpunten), nam de kloof wel opnieuw toe in 2022 (2,7 procentpunten) en 2023 (3,5 procentpunten).

Grafiek 12. Percentage gezinnen met schoolgaande kinderen dat thuis geen internet heeft, België, 2019-2023

Bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium), Enquête naar het ICT-gebruik bij huishoudens en individuen

Ruimere sociale ontwikkelingen

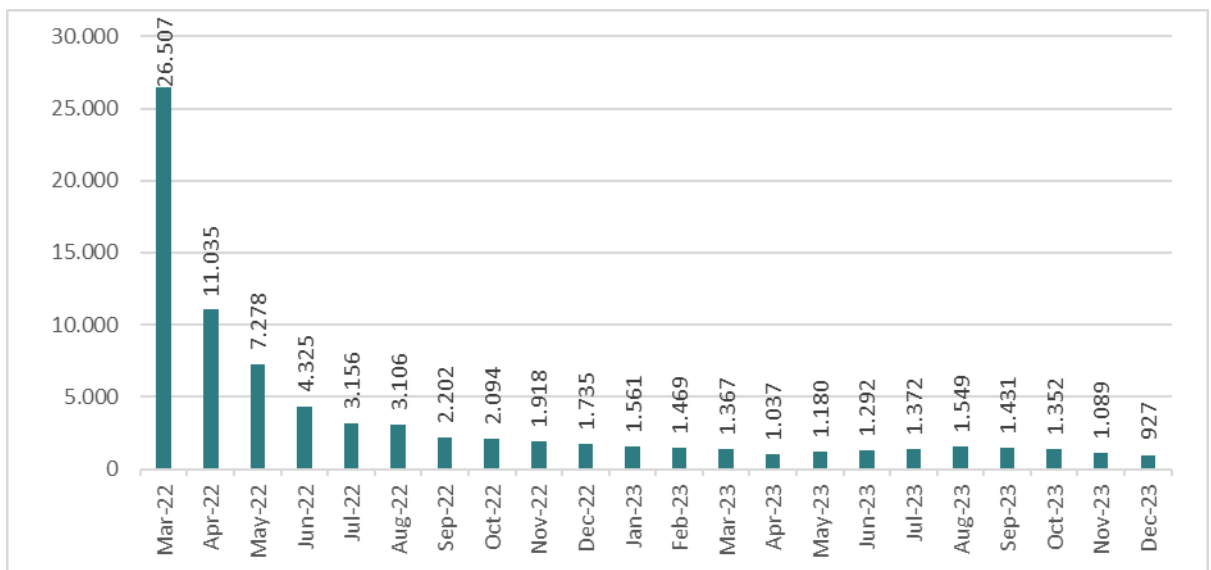
De Oekraïne crisis

Het gewapend conflict in Oekraïne zorgt voor een stroom aan vluchtelingen naar Europa. Ook voor België vormt deze vluchtelingenstroom een nieuwe uitdaging. Het is immers duidelijk dat een inwijking van vluchtelingen van dergelijke omvang ook een aantal sociale uitdagingen met zich zal meebrengen.

Profiel

In 2022 ontvingen 63.356 personen een attest tijdelijke bescherming in België. Na de piek in maart en april 2022, is de trend dalend tot en met mei 2023. Vanaf dan nam het aantal opnieuw geleidelijk lichtjes toe om vanaf september 2023 opnieuw af te nemen. In september ontvingen er namelijk 1.431 personen een attest tijdelijke bescherming, terwijl dit in augustus nog 1.549 personen waren. In oktober, november en december neemt dit aantal nog verder af tot respectievelijk 1.352; 1.089 en 927. (grafiek 13). Dit maakt het totaal voor 2023 gelijk aan 15.626.

Grafiek 13. Evolutie van het aantal personen dat een attest tijdelijke bescherming ontving, per maand, België, 10 maart 2022 tot 31 december 2023

Bron: Dienst Vreemdelingenzaken¹⁹

Tussen 10 maart 2022 en 31 december 2023, had de overgrote meerderheid van personen met tijdelijke bescherming effectief de Oekraïense nationaliteit (97,8%). Daarnaast gaat het voornamelijk om (meerderjarige) vrouwen (44,4%) en minderjarigen (31,7%). Kinderen jonger dan 12 jaar maken 21% uit van het totale aantal personen. Daarnaast werden er 1.523 personen met een attest

¹⁹ [Tijdelijke bescherming | IBZ](#)

tot bescherming gesignaleerd als niet-begeleide minderjarigen bij de dienst Voogdij.

Sinds 10 maart 2022, hadden volgens Fedasil 17.906 personen nood aan opvang (cijfer op 12/12/2023). Het zijn voornamelijk families (83,9%), naast alleenstaande vrouwen (8,7%), alleenstaande mannen (6,8%). Het aandeel niet-begeleide minderjarigen in crisisaccommodatie is relatief klein (0,2% meisjes en 0,4 jongens).²⁰

Toegang tot medische zorg

Met een attest tijdelijke bescherming, kan iemand zich inschrijven bij een ziekenfonds in België. Na aansluiting kan deze persoon voor alle medische zorg een huisarts, tandarts of een andere zorgverlener raadplegen.²¹ Meer concreet is het lidmaatschap van een ziekenfonds onderworpen aan een aantal specifieke principes (i.e. 'verzekering geneeskundige verzorging en uitkeringen'). De principes en regels van verzekeraarbaarheid stellen verzekerden, na correcte inschrijving/registratie, in staat om toegang te krijgen tot terugbetalingen van ziektekosten en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en om dit recht te behouden.²² (Bron RIZIV)

Het aantal ontheemden uit Oekraïne met tijdelijke bescherming die aangesloten zijn bij een Belgisch ziekenfonds is een indicator die al een iets beter beeld geeft rond hun toegang tot medische zorg. Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) beschikt over cijfers omtrent het aantal ontheemden aangesloten bij een Belgisch ziekenfonds²³. Onderstaande grafiek geeft een geleidelijke stijging van het aantal aansluitingen bij een ziekenfonds binnen deze groep weer.

In oktober 2023 waren er 51.352 ontheemden uit Oekraïne aangesloten bij een Belgisch ziekenfonds. In november 2023 nam dit aantal toe tot 52.120. In verhouding met het totale aantal personen dat een attest tijdelijke bescherming ontving tussen 10 maart 2022 en 30 november 2023 (78.055 Bron: Dienst Vreemdelingen) is dit voor de maand november ruwweg 67%.²⁴ Het

²⁰ [Ontheemden uit Oekraïne | Statbel \(fgov.be\)](#)

²¹ <https://info-ukraine.be/nl/ondersteuning-belgie/medische-zorg-oeckraiense-vluchtelingen>

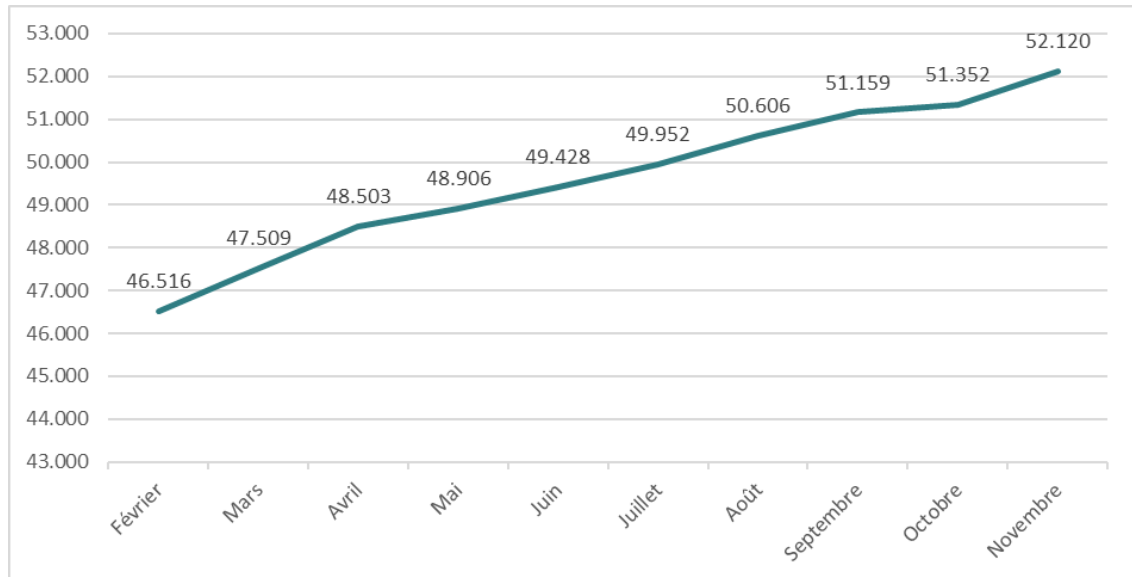
²² "Het recht op gezondheidszorg begint op de 1e dag van het kwartaal waarin de registratie van kracht wordt en wordt toegekend tot 31 december van het jaar volgend op het jaar waarin het recht begon. Dit alles heeft invloed op het aantal ontheemden uit Oekraïne dat is aangesloten bij de ziekenfondsen. Ontheemden uit Oekraïne die zich in april 2022 hebben ingeschreven bij een ziekenfonds en vervolgens hun recht op gezondheidszorg hebben geopend, worden in elk geval tot eind 2022 in de cijfers opgenomen omdat hun recht op gezondheidszorg nog steeds geldig is. Dit is ook het geval als zij er in de tussentijd geen actief gebruik meer van maken." (Bron RIZIV)

²³ Totaal aantal, dus zowel gerechtigden en personen ten laste

²⁴ De verhouding tussen het aantal ontheemden uit Oekraïne aangesloten bij een Belgisch ziekenfonds en het totale aantal personen dat een attest tijdelijke bescherming ontving in België geeft een indicatie maar is niet voor 100% representatief voor de reële situatie. Personen die teruggekeerd zijn of niet meer in België verblijven na ontvangst van tijdelijke bescherming werden bijvoorbeeld niet meegerekend alsook personen die pas eind november in België aankwamen en een attest ontvingen hebben wellicht nog niet de tijd gehad om zich aan te sluiten. Het is

aantal aangesloten Oekraïners voor december 2023 bedraagt 50.496 (cijfer nog voorlopig).

Grafiek 14. Totaal aantal ontheemden uit Oekraïne aangesloten bij een Belgische ziekenfonds, België, februari 2023 – november 2023

Bron: RIZIV

Arbeidsmarktintegratie

Arbeidsmarktparticipatie

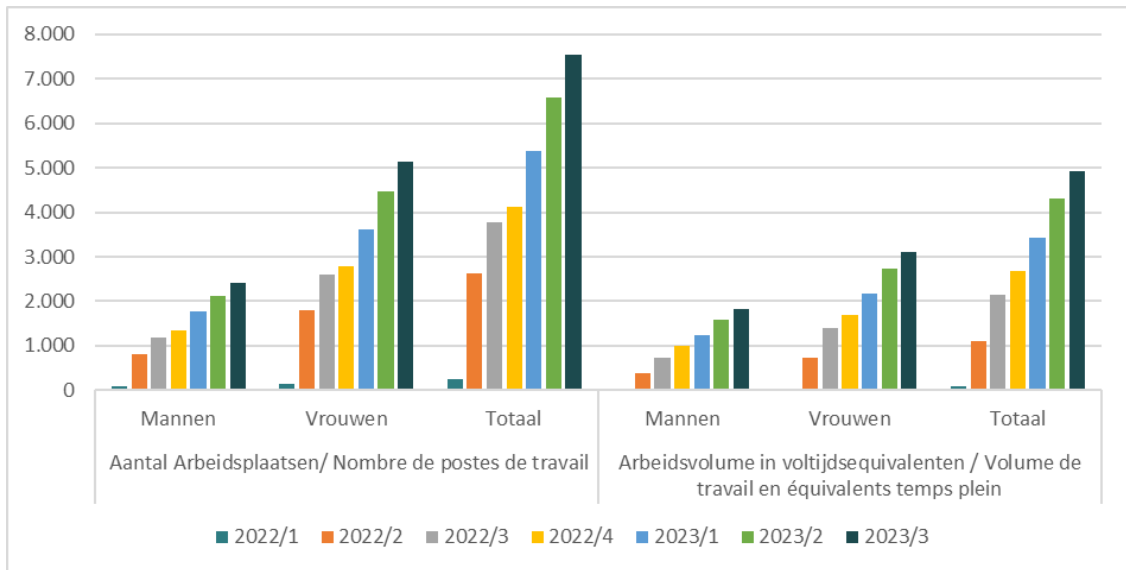
De tewerkstelling onder Oekraïense vluchtelingen met een tijdelijke verblijfsstatuut steeg geleidelijk doorheen 2022 en neemt verder toe in 2023 in België, al blijft totale aantal relatief beperkt.

In het tweede kwartaal van 2023 waren er in totaal zo'n 4.269.882 arbeidsplaatsen²⁵ op de laatste dag van het kwartaal waarvan 6.593 betrekking hadden op Oekraïense vluchtelingen met tijdelijke verblijfsstatuut. In het derde kwartaal steeg dit aantal arbeidsplaatsen m.b.t. Oekraïense vluchtelingen tot 7.550 (t.o.v. 4.273.000 arbeidsplaatsen in totaal in België). Voor de Oekraïense vluchtelingen, komt dit overeen met een arbeidsvolume van respectievelijk 4.315,8 voltijdsequivalenten in Q2 2023 en 4.926,2 voltijdsequivalenten in Q3 2023 (zie grafiek 15). Het verschil tussen het aantal arbeidsplaatsen en de telling in arbeidsvolume in voltijdsequivalenten wijst erop dat Oekraïense vluchtelingen wellicht voornamelijk deeltijds werken.

belangrijk om deze bemerkingen in het achterhoofd te houden bij het interpreteren van dit percentage.

²⁵ Extra info over de methodologie voor de berekening van de telling in arbeidsplaatsen en arbeidsvolume is terug te vinden op de website van de RSZ: <https://www.rsz.be/stats/verdeling-van-de-arbeidsplaatsen-naar-plaats-van-tewerkstelling#methodology> en <https://www.rsz.be/gemeenschappelijke-variabelen>

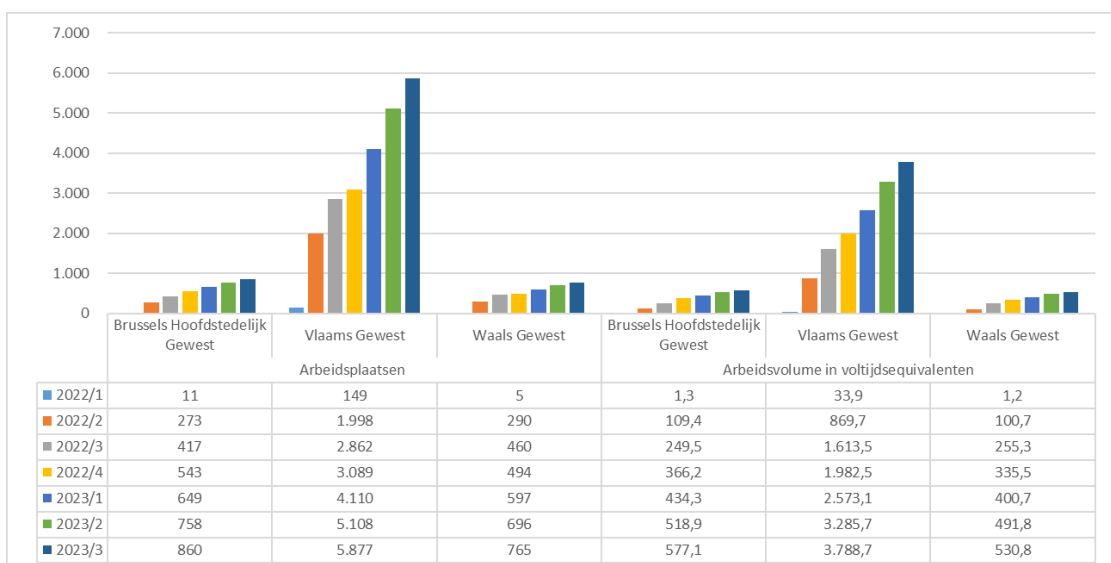
Grafiek 15. Telling in arbeidsplaatsen (laatste dag van het kwartaal) en telling in arbeidsvolume in voltijdsequivalenten, naar geslacht en totaal, Oekraïense vluchtelingen met een tijdelijk verblijfsstatuur, 1ste kwartaal 2022 - 3de kwartaal 2023, België

Bron: RSZ & KSZ

Het gaat binnen deze groep voornamelijk om vrouwen, personen tussen de 25 en 39 jaar, actief in de commerciële dienstverlening en meer specifiek de administratieve, ondersteunende en gespecialiseerde diensten (e.g. via uitzendkantoren en dienstenchequebedrijven) en personen met als verblijfplaats het Vlaams Gewest (zie grafiek 16).

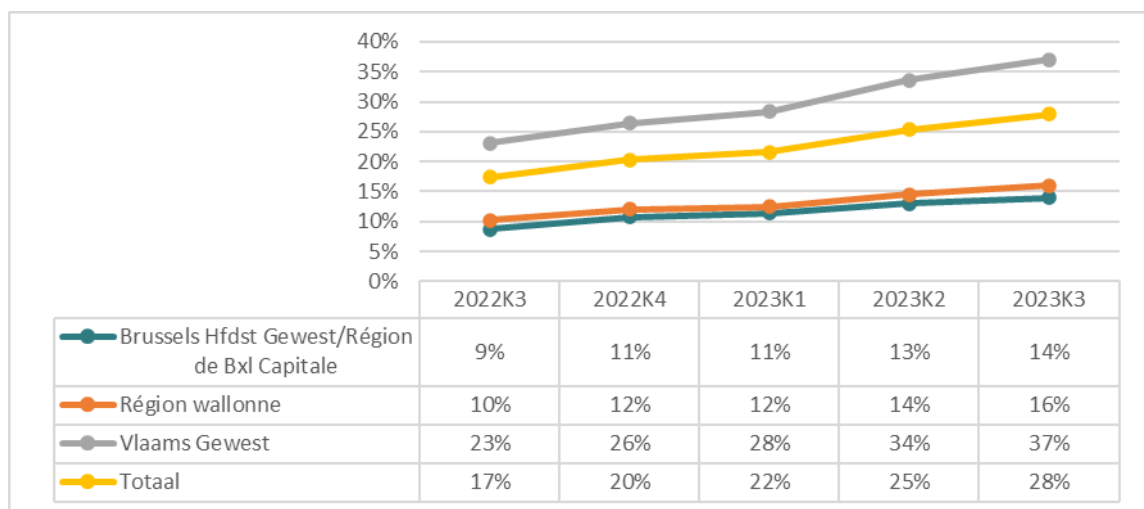
Grafiek 16. Telling in arbeidsplaatsen (laatste dag van het kwartaal) en telling in arbeidsvolume in voltijdsequivalenten, naar hoofdverblijfplaats-gewest, Oekraïense vluchtelingen met een tijdelijk verblijfsstatuur, 1ste kwartaal 2022 - 3de kwartaal 2023

Bron: RSZ & KSZ

Wat betreft het derde kwartaal 2023, had ongeveer 28% van de ontheemde Oekraïners op actieve leeftijd (18-64 jaar) in België enige werkervaring opgedaan (cf. minstens één periode van tewerkstelling in België, ongeacht de duur ervan, sinds 2022). Hoewel het aandeel relatief beperkt blijft, is er wel een toename ten opzichte van de voorgaande kwartalen. Op de laatste dag van het tweede kwartaal in 2023 was dit aandeel bijvoorbeeld gelijk aan 25% terwijl dit een jaar eerder nog 17% bedroeg (zie grafiek 17)²⁶.

Grafiek 17. Aandeel 18-65-jarige tijdelijk ontheemde Oekraïners dat gewerkt heeft in het gegeven kwartaal, totaal en per gewest, in %, derde kwartaal 2022 – derde kwartaal 2023

Bronnen: VDAB, KSZ, Statbel

Werkzoekenden

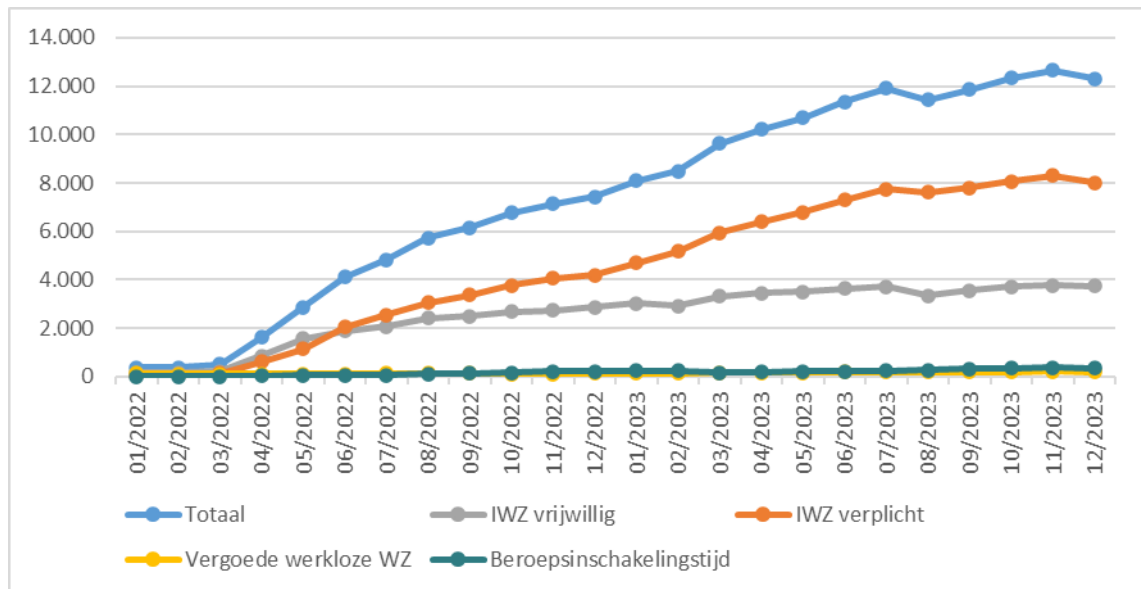
We beschikken over gegevens van Oekraïners die zich inschrijven als werkzoekenden. In deze data over **ingeschreven werkzoekenden (IWZ)** zien we **algemeen een stijgende tendens** in het aantal IWZ met de Oekraïense nationaliteit²⁷. Onderstaande grafiek, geeft o.a. het totaal aantal IWZ, het aandeel vrijwillig ingeschreven (niet-vergoede) werkzoekenden - dit is de categorie waarin o.a. mensen van buitenlandse nationaliteit terechtkomen die de Belgische arbeidsmarkt betreden als werkzoekende - en verplicht (niet-vergoede²⁸) ingeschreven werkzoekenden weer.

²⁶ Bron: VDAB/berekeningen op basis van een lijst ontheemden aangeleverd door Statbel die door de KSZ gekruist worden met de beschikbare tewerkstellingscijfers.

²⁷ Merk op dat deze gegevens dus betrekking hebben op personen met de Oekraïense nationaliteit, Oekraïense vluchtelingen met tijdelijke bescherming kunnen niet uit deze data worden onderscheiden. Hetzelfde geldt ook voor onderdanen van derde landen.

²⁸ De niet-vergoede slaagt hier op het niet ontvangen van een werkloosheidsuitkering. Het zou bijvoorbeeld wel kunnen dat binnen de groep verplicht IWZ, personen een equivalent leefloon ontvangen.

Grafiek 18. Evolutie aantal ingeschreven werkzoekenden met de Oekraïense nationaliteit, totaal en naar type, januari 2022- december 2023

Bron: RVA, gebaseerd op gegevens van de gewestelijke instanties voor arbeidsbemiddeling

In oktober 2023 waren er in totaal (op basis van gegevens van de gewestelijke instanties voor arbeidsbemiddeling) 12.340 Oekraïners ingeschreven als werkzoekende waarvan 3.719 als vrijwillig IWZ en 8.066 als verplicht IWZ. In november 2023 blijft het totaal aantal ingeschreven werkzoekende Oekraïners overwegend stabiel op 12.312 (waarvan 3.747 vrijwillig en 8.007 verplicht). In december 2023 is er opnieuw een toename van het aantal ingeschreven werkzoekenden tot 12.646 (waarvan 3.767 vrijwillig en 8.305 verplicht).

In oktober 2023 waren er in totaal 909 Oekraïners ingestroomd als IWZ. In november en december 2023 waren dit er respectievelijk 728 en 504. Daarnaast zijn er in oktober, november en december respectievelijk 830; 1.024 en 537 Oekraïners uitgestroomd.

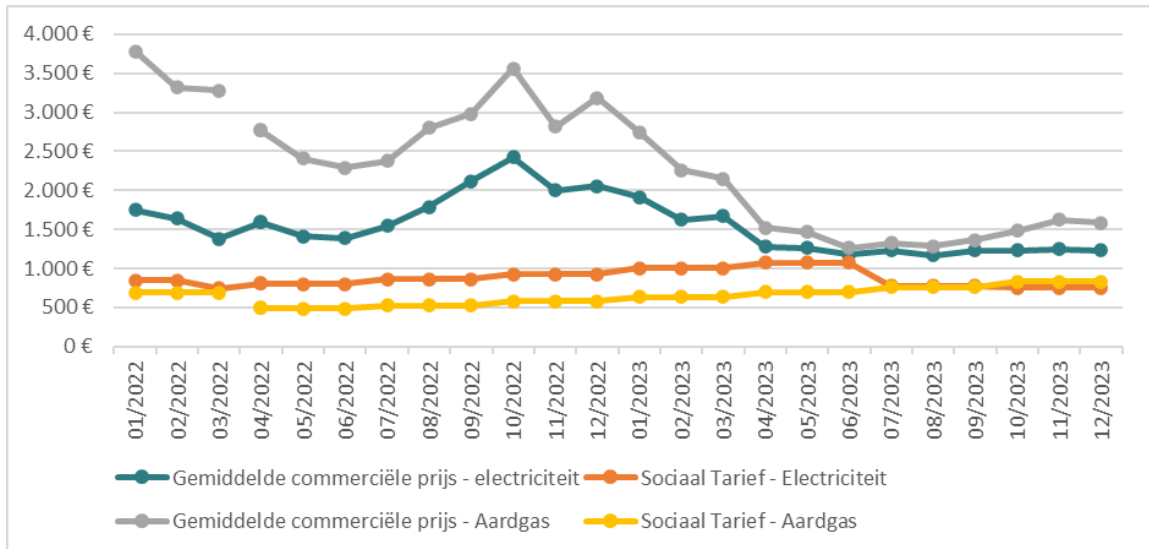
De energiecrisis

De energiecrisis en hoge energieprijzen waren een grote uitdaging in 2022. Op basis van o.a. de energie-inflatie en de simulaties van de jaarfactuur van elektriciteit en gas, kunnen we echter besluiten dat na de sterke stijging van de energieprijzen en de energie-inflatie vanaf medio 2021, in 2023 er een ommekeer heeft plaatsgevonden, waarbij de energieprijzen opnieuw afnemen.

Evolutie gemiddelde jaarfactuur

Op basis van de cijfers over de gemiddelde jaarfactuur voor elektriciteit en aardgas, beschikbaar gesteld door de Commissie voor de regulering van de Elektriciteit en het Gas (GREC), kunnen we ook een beeld krijgen van de evolutie van deze prijzen. Onderstaande grafiek geeft deze gegevens weer.

Grafiek 19. Evolutie van de gemiddelde jaarfactuur²⁹ (all-in) voor elektriciteit en aardgas, commerciële prijs en sociaal tarief, huishoudelijke klanten³⁰, België, januari 2022 tot december 2023

Bron: Commissie voor de regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG), boordtabel

Voor de eerste helft van 2023, zien we een duidelijk, dalende trend voor de energieprijzen in België. In de tweede helft van 2023 is deze afnemende trend minder uitgesproken. Tijdens de laatste drie maanden van 2023, blijft de gemiddelde jaarfactuur voor elektriciteit overwegend stabiel. In oktober 2023 bedroeg de **gemiddelde jaarfactuur voor elektriciteit** 1.229,92 euro, in november nam dit bedrag lichtjes toe tot 1.247,00 euro om in december opnieuw lichtjes af te nemen tot 1.234,51. De **jaarfactuur voor aardgas** laat een gelijkaardig, maar iets uitgesprokenere trend zien waarbij de gemiddelde jaarfactuur voor aardgas van 1.482 euro in oktober steeg tot 1.622,33 euro in november om in december opnieuw lichtjes af te nemen tot 1.586,90 euro

De sociale tarieven³¹ blijven in vergelijking met de commerciële prijzen stabiel. Tussen oktober en december 2023 bedroeg het sociaal tarief voor elektriciteit 755,76 euro. Dit is iets lager ten opzichte van september 2023 toen dit tarief nog gelijk was aan 779,21 euro. Het sociaal tarief voor aardgas

²⁹ De jaarfactuur is een simulatie op basis van een gegeven standaard verbruiksniveau, de prijsformules en tariefiches zoals gepubliceerd door de energieleveranciers voor de desbetreffende maand. Bron: <https://www.creg.be/nl/professionals/marktwerking-en-monitoring/boordtabel>

³⁰ Voor huishoudelijke klanten, wordt de jaarfactuur van elektriciteit berekend voor een jaarverbruik van 3.500 kWh met een enkelvoudige meter. Dit profiel geldt als standaard verbruikprofiel. Voor huishoudelijke klanten, werd de jaarfactuur van aardgas berekend voor een jaarverbruik van 23.260 kWh. De CREG heeft echter beslist om haar standaard aardgasverbruikprofiel voor particuliere aan te passen naar een representatiever jaarverbruik van 17.000 kWh vanaf 1 april 2022. Bijgevolg is er een breuk in de resultaten in april 2022.

³¹ De CREG berekent het bedrag van het sociaal tarief voor elektriciteit en aardgas om de 3 maanden. Aangezien het sociaal tarief wordt berekend op basis van het commerciële tarief (het goedkoopste van de markt) stijgt (of daalt) het sociaal tarief ook als dit commercieel tarief stijgt (of daalt). De stijging (of daling) van de energieprijzen wordt dus ook doorgerekend in het sociaal tarief. Door de maatregel om het sociaal tarief te plafonneren kunnen eventuele stijgingen ervan worden beperkt. Meer info over het sociaal tarief en zijn berekening: [Sociaal tarief | CREG : Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas](#). Let wel op bovenstaande cijfers geven de gemiddelde jaarfactuur weer o.b.v. de boordtabel van de Creg.

bedroeg in diezelfde drie maanden 833,92 euro. Dit is hoger ten opzichte van september 2023 toen het sociaal tarief nog 760,65 euro bedroeg.

Potentiële impact op het inkomen

De hoge energieprijzen oefenen potentieel een grote druk uit op het huishoudbudget. We kunnen de verhouding van het jaarlijks mediaan equivalent beschikbaar inkomen op basis van de EU-SILC 2022 (inkomens 2021)³² en de (gesimuleerde) jaarlijkse factuur voor elektriciteit en aardgas voor een standaardverbruik met elkaar vergelijken doorheen de tijd. In december 2022 maakte deze jaarfactuur voor elektriciteit ongeveer 7% uit van het jaarlijks mediane inkomen en de jaarfactuur voor aardgas 10%. Een jaar later (december 2023) is dit aandeel gelijk aan 4% voor elektriciteit en 5% voor aardgas.

De verhouding van de gesimuleerde jaarfactuur van elektriciteit voor een standaardverbruik met de armoedegrens (gebaseerd op EU-SILC 2022) voor een alleenstaande³³ bedroeg in december 2022 ongeveer 11%. Een jaar later bedroeg dit percentage 7%. Voor aardgas, waren deze percentages gelijk aan zo'n 8% in december 2022 in vergelijking met 8% in december 2023. Een standaardverbruik voor elektriciteit en gas nam dus in december 2023 zo'n 15% van de armoededrempel voor een alleenstaande in. Voor een koppel met 2 kinderen was dit 7%.

Er weze opgemerkt dat deze cijfers enkel worden weergegeven als **indicatie van de potentiële impact** op het mediane huishoudinkomen en een inkomen op de armoedegrens. Deze cijfers zijn niet gedifferentieerd naar concrete situaties en ze geven dan ook **niet** de reële verhoudingen van het verbruik in relatie tot het inkomen weer.

³² Het mediaan gezinsinkomen en de armoedegrens werden geïndexeerd bij de berekeningen, hierbij werd de indexeringen van de uitkeringen gevolgd. Zie <https://socialsecurity.belgium.be/nl/cijfers-van-sociale-bescherming/statistische-publicaties/indexering-van-de-sociale-uitkeringen>

³³ Armoededrempel voor alleenstaande = 16.388 (niet-geïndexeerd) (EU-SILC 2022)

Beroepsziekten COVID-19

Loontrekkenden met COVID-19 die werkzaam zijn in de gezondheidszorg en die een duidelijk verhoogd risico lopen om besmet te worden door het virus, komen in aanmerking voor schadeloosstelling wegens beroepsziekte als de infectie medisch in verband kan staan met de risicodragende beroepsactiviteit. Deze regeling geldt ook voor leerlingen en studenten die stage lopen.

Tot op 23/11/2023 werden er bij FEDRIS 26.081 aangiften van coronaslachtoffers in de zorgsector geregistreerd. Dat zijn mensen die volgens hun arbeidsarts het slachtoffer zijn geworden van een Covid-19 besmetting. 84% van de aangiften betreffen vrouwen, het overige deel betreft mannen. Dit is vergelijkbaar met het aandeel in de tewerkstelling van mannen en vrouwen in de sector. Er zijn sedert 30 maart 2023 dus maar 81 aangiften bijgekomen.

Tot op 23/11/2023 werden er bij FEDRIS 22.818 aanvragen voor vergoeding van COVID-19 in de zorgsector geregistreerd, waaronder ook 18 aanvragen wegens overlijden van het slachtoffer. 84% van de aanvragen betreffen vrouwen en 16 % betreft mannen. Sedert 30 maart 2023 zijn er iets meer dan 200 aanvragen bijgekomen.

Er werden reeds 22.634 beslissingen genomen, waaronder 7.252 beslissingen voor gezondheidszorgen en 9.956 beslissingen waarbij een vergoeding werd toegekend voor tijdelijke ongeschiktheid.

In 64 % van deze beslissingen ligt de tijdsduur van de ongeschiktheid tussen de 2 à 4 weken. Voor 16 % van deze beslissingen duurt de tijdelijke ongeschiktheid tussen de 4 à 6 weken. In 10,5 % van deze beslissingen duurt de tijdelijke ongeschiktheid tussen de 6 à 9 weken en in 9,5 % meer dan 9 weken.

Voor 3,5% van het totaal aantal beslissingen tijdelijke ongeschiktheid bedraagt de periode meer dan 20 weken.

Er werden ook 9 beslissingen genomen waarbij een blijvende arbeidsongeschiktheid werd toegekend. Daarnaast werden ook 4.535 beslissingen van verwerping genomen.

Naar aanleiding van het Koninklijk besluit nr. 39 van 26 juni 2020 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 maart 1969 houdende vaststelling van de lijst van beroepsziekten die aanleiding geven tot schadeloosstelling en tot vaststelling van de criteria waaraan de blootstelling aan het beroepsrisico voor sommige van deze ziekten moet voldoen wegens COVID-19, kunnen loontrekkenden met COVID-19 die werkzaam zijn in cruciale sectoren en essentiële diensten en die daar in de periode van 18 maart tot en met 17 mei 2020 hebben gewerkt een aanvraag voor vergoeding indienen.

Tot op 23/11/2023 werden er voor deze categorie 365 aangiften door de arbeidsarts en 444 aanvragen voor vergoeding geregistreerd, waaronder twee aanvragen voor overlijden.

40 % van de aanvragen betreffen vrouwen en 60 % van de aanvragen betreffen mannen.

Er werden tot op 23/11/2023 41 beslissingen voor gezondheidszorgen en 213 beslissingen met toekenning van een periode voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid genomen. Er werden 138 beslissingen van verwerping genomen.

In 37,5 % van deze beslissingen ligt de tijdsduur van de ongeschiktheid tussen de 2 à 4 weken. Voor 18 % van deze beslissingen duurt de tijdelijke ongeschiktheid tussen de 4 à 6 weken. In 11 % van deze beslissingen duurt de tijdelijke ongeschiktheid tussen de 6 à 9 weken en in 33 % van de gevallen (64 gevallen) meer dan 9 weken.

Loontrekkenden met COVID-19 die tijdens hun beroepsactiviteiten betrokken waren bij een uitbraak van besmetting in een onderneming (beroepsziektecode 1.404.05) kunnen eveneens een aanvraag voor vergoeding indienen naar aanleiding van het Koninklijk besluit van 9 december 2021.

De vergoeding is vooral interessant voor werknemers die loonverlies hebben geleden of die een terugbetaling wensen van hun remgeld van bepaalde medische zorgen (bijvoorbeeld: kosten bij ziekenhuisopname, onderzoek door een arts-specialist...)

Er zijn wel een aantal voorwaarden. Zo moeten minstens vijf mensen binnen de veertien dagen op dezelfde werkvloer besmet zijn geraakt met het virus en moeten deze mensen dezelfde werkruimte hebben gedeeld. Deze 5 mensen moeten niet allemaal werknemers zijn. Het kan ook gaan om bijvoorbeeld klanten of leveranciers. Verder moeten de arbeidsomstandigheden de overdracht van het virus gemakkelijker hebben gemaakt (bv. moeilijk om afstand te houden). Ten slotte moet er een epidemiologische samenhang tussen die vijf besmettingen zijn. De besmette mensen moeten elkaar met andere woorden gekruist hebben.

Om een vergoeding aan te vragen, moet de werknemer zijn bedrijfsarts contacteren. Deze laatste moet een attest opmaken dat er binnen 14 dagen minstens 5 besmettingen waren binnen dezelfde werkruimte. De werknemer moet vervolgens een laboratoriumtest en twee formulieren aan Fedris bezorgen. De positieve testen moeten afgelegd zijn tussen 15/05/2020 en 31/12/2021.

Tot op 23/11/2023 registreerde Fedris 53 aangiften en 185 aanvragen van COVID-19 voor deze doelgroep.

45 % van de aanvragen heeft betrekking op vrouwen en 55 % op mannen.

Er zullen niet veel aangiften en aanvragen meer bijkomen aangezien aanvragen met positieve testen in 2022 en 2023 niet meer aanvaard worden.

Wie niet in de gezondheidssector werkt en ook niet gedurende de periode van 18 maart tot en met 17 mei werkzaam was in één van de cruciale sectoren en

essentiële diensten of die niet betrokken waren bij een uitbraak van besmetting in een onderneming, kan eventueel ook erkend worden via het 'open systeem'. Deze personen moeten niet alleen blootgesteld zijn aan het beroepsrisico van de ziekte, zij moeten bovendien bewijzen dat zij de ziekte werkelijk door het werk hebben opgelopen. In dit kader werden er tot op 23/11/2023 102 aangiften door de arbeidsarts en 476 aanvragen ingediend waaronder vier aanvragen voor overlijden.

Ongeveer de helft van de aanvragen betreffen vrouwen en de andere helft betreffen mannen. Er werd nog geen enkele aanvraag erkend.

Naar aanleiding van het Koninklijk besluit nr. 22 van 4 juni 2020 tot oprichting van een Schadeloosstellingfonds voor de vrijwilligers COVID-19-slachtoffers wordt in geval van overlijden door COVID-19 een schadevergoeding toegekend aan bepaalde familieleden van het slachtoffer (alleen in geval van besmetting tijdens de periode van 10 maart tot 1 juli 2020). In dit kader werd één aanvraag ingediend naar aanleiding van het overlijden van een man van 68 jaar die vrijwilliger was in een ziekenhuis.

Momenteel werden er een 56 long-covid gevallen erkend bij FEDRIS waarvan er 49 tot de zorgsector behoren. 6 behoren tot de de loontrekkenden met COVID-19 die werkzaam zijn cruciale sectoren en essentiële diensten en die daar in de periode van 18 maart tot en met 17 mei 2020 hebben gewerkt (beroepsziektecode 1.404.04). 1 long-covid geval behoort tot de loontrekkenden met COVID-19 die tijdens hun beroepsactiviteiten betrokken waren bij een uitbraak van besmetting in een onderneming (beroepsziektecode 1.404.05).

Van de 56 gevallen zijn er 16 die momenteel nog in tijdelijke ongeschiktheid zijn. In onderstaande tabel worden de aantallen weergegeven volgens duurtijd van de tijdelijke ongeschiktheid. Er werden 2 long-covid gevallen erkend bij FEDRIS met een duurtijd tussen de 4 en 5 jaar met elk 50 maanden tijdelijke ongeschiktheid.

duurtijd	aantal dossiers
< 1 jaar	4
tussen 1 en 2 jaar	15
tussen 2 en 3 jaar	15
tussen 3 en 4 jaar	20
tussen 4 en 5 jaar	2
Eindtotaal	56

Een erkenning van een long-covid vindt maar plaats wanneer de symptomen niet duidelijk geassocieerd kunnen worden met een organisch letsel en er uit

de documenten in het dossier blijkt dat de aanhoudende symptomen niet kunnen verklaard worden door een andere diagnose en

- er een therapeutische zoektocht en een revalidatiebehandeling (fysiek of cognitief) is

of

- er een therapeutische zoektocht is en niet - specifieke klachten zoals bv hoofdpijn zijn

of

- wanneer de periode van arbeidsongeschiktheid voorbij is maar regelmatige medische controle vanwege aanhoudende klachten noodzakelijk is.